

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

ODINA X

Broj 108

TUZLA, SIJEČANJ - VELJAČA 2002.

Cijena 1 KM, 4 Kn

DRAŽEN JE POBIJEDIO NA STRANAČKIM IZBORIMA

Pred zaključenje ovoga broja, saznali smo vijest iz Hrvatske da je Dražen Budiša ponovno izabran za predsjednika HSLS-a. Zbog velikog poštovanja prema g. Budiši, tu vijest stavljamo na prvu stranicu Hrvatskoga glasnika.

Po mišljenju poznavatelja hrvatske političke scene, politika g. Budiše je jedna od najkonzistentnijih na južnoslavenskim prostorima.

Za njega i za njegovu stranku (to se pokazalo upravo njegovim ponovnim izborom za predsjednika) može se reći da nude najbolja programska rješenja, ne samo za Hrvate, nego i za druge narode koji žive u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Zato se, s pravom, može reći da je Budišin odnos prema politici i političkoj stvarnosti, kako u Hrvatskoj, tako i na ovim prostorima, jedan od najboljih modela.

Drugim riječima, ljudi iz HSLS-a i njezin Predsjednik svojim nastupima i djelovanjem pokazuju da su svjesni, da se na ovim prostorima, ne može voditi politika jedne države ne uvažavajući sve povijesne, kulturne i ekonomske okolnosti u kojima se Hrvati nalaze. Oni su, u pravom smislu Hrvatska socijalno liberalna stranka. Stranka kojoj je dalek svaki (negativni) ekstremizam; sa puno ljubavi i brige za hrvatsku državu i hrvatski narod!

Možda će netko reći, kad je tome tako, zašto se ta stranka i njezin predsjednik nisu ranije uspjeli jače nametnuti Hrvatima i drugim građanima naših država?

Upravo dosadašnji odnos većeg dijela glasača prema Budiši i njegovoj stranci

potvrđuje kako se prave vrijednosti u povijesti čovječanstva sporo probijaju na površinu. Posebice je to teško na nepovijesnim prostorima, kao što je ovaj naš, koji još nisu prihvatili ni abecedu političke i svake druge demokracije. Ali to ne znači da se u tom pravcu ne osjećaju pomaci.

Ovo je društvo u svom mentalitetu još duboko depresivno, puno nepovjerenja, podložno nekritičnom etnocentrizmu i autotarizmu svake vrste vjerujući da je samo u tome spas!

Treba još puno strpljenja da ljudi na ovim prostorima odustanu od takvoga načina shvaćanja politike i rješavanja svojih potreba za slobodom, kulturnim i ekonomskim napretkom.

Koliko god Budiša u svojoj skromnosti (takvo je naše iskustvo s njime!) ne nastupa kao povijesna veličina, može se reći da je on jedan od najkarizmatičnijih političara u hrvatskoj državi, pa i u hrvatskom narodu. Za pretpostaviti je da će to, svi misleći Hrvati (posebno oni koji ne pripadaju ni jednoj od hrvatskih stranaka), sada prepoznati i ovome političaru (i ovoj stranci) pružiti više povjerenja.

Svjedoci smo i njegovih čestih kontakata s našim ljudima. Tuzlanski Hrvati mu zahvaljuju na mnogim susretima i zanimanju za njih. Primjerice, kada je u hrvatskome tisku bila objavljena vijest o mogućem ukidanju Hrvatskoga konzulata u Tuzli, vodstvo Hrvatskoga doma i Franjevačkog samostana obratilo se Draženu Budiši za pomoć! Rezultat je vidljiv - Konzulat Republike Hrvatske ostao je u našem gradu! Bilo je, i drugih intervencija i pomoći!

Rado se sjećamo Budišinih gostovanja na poziv Hrvatskoga doma, u povodu Dana sv. Petra i Pavla. Sve su to znakovi koji govore o njegovoj spremnosti za konstruktivnu suradnju s Hrvatima i drugim narodima u Bosni Hercegovini.

U svakoj prilici je naglašavao da ova zemlja treba opstati kao domovina triju jednakopravnih naroda.

Hrvatski glasnik, posvećujući pozornost ovome događaju, želi svojim čitateljima biti od koristi, iznoseći činjenice koje bi im mogle pomoći kada se, kao birači

Poštovani gospodine Budiša,

Čestitamo i radujemo se Vašoj političkoj i ljudskoj pobjedi. Hrvati iz Tuzlanskog kantona prate Vaš rad i daju mu iskrenu potporu.

Zahvalne Hrvatske Udruge iz Tuzle:
Društvo "Hrvatski dom" Tuzla
HKD "Napredak" Tuzla
Hrvatski glasnik Tuzla
Udruga "Hrvatska žena" Tuzla
Matica Hrvatska Tuzla

Tuzla, 4. veljače 2002.

na slijedećim izborima u BiH, budu odlučivali za svoje predstavnike.

Prošlo je vrijeme svake vrste ekstremizma (dolazio on od nacionalnoga indiferentizma ili ekstremnog nacionalizma!). Vrijeme je da se bosanskohercegovački birači (posebice Hrvati!) opredijele za one ljude i one stranke koje najkonzistentnije pokazuju interes za opstanak BiH kao i za one koji će znati voditi računa o BiH kao državi triju naroda i drugih građana. U vrijeme u kojemu će ovi prostori ući u Europsku uniju, svaka vrsta gruboga separatizma i autonomizma osuđena je na propast!

Prepoznajući u g. Budiši čovjeka ovoga vremena, čestitamo i dijelimo radost s članovima i simpatizerima HSLS-a!

H.G.

g. Dražen Budiša zapisuje utiske na izložbi ručnih radova - lipanj 1999. god.

Gospodin Budiša je u knjigu utisaka zapisao: Zahvaljujem Hrvatskoj ženi na ovoj sjajnoj izložbi hrvatskog kulturnog blaga iz Tuzle i okolice. Zahvaljujem svim Hrvatima koje su ove nošnje i vezove načinile i sačuvala.

MR. IVO DIVKOVIĆ

"Ovdje sam se rodio, a knjige kažu da se Divkovići u ovome kraju spominju prije 17. stoljeća"

Ivo Divković je predsjedavajući Kluba Hrvata u Domu naroda Parlamenta BiH. To je jedna od prvih parlamentarnih funkcija Hrvata u državi BiH. Ovaj podatak je slabo naglašavan i malo se zna jer je (po mišljenju g. Divkovića) jedan dio ovdašnjega medijskog prostora za njega poprilično zatvoren.

G. Divkovića nismo morali moliti za razgovor za Hrvatski Glasnik. Poučeni lošim iskustvima s političarima iz hrvatskoga naroda, očekivali smo isprike koje bi, možda u slučaju g. Divkovića, bile i opravdane.

Primio nas je nakon zvaničnoga radnog vremena u svome uredu, na četvrtom katu zgrade Auto-Bosne. Njegovo radno vrijeme produžavalo se duboko u večer, jer je u 18,00 sati imao jednu zanimljivu sjednicu o kojoj nam je govorio.

Uvjerljive pojave i kvalitetno obrazovan, ostavlja dojam političara modernoga tipa koji se nekim slučajem našao među nama, jer smo takve naučili vidati daleko od ovih prostora. Zanimalo nas je što on čini i što može učiniti i za Hrvate tuzlanskoga kraja. Bio je srdačan i otvoren, shvatili smo, na kraju krajeva, jedan od nas!

Klub Hrvata u Domu naroda

Ivo Divković je magistar elektrotehnike, čovjek s dvadeset i tri godine radnoga iskustva na inženjerskim poslovima. Trenutačno obnaša dužnost direktora elektrodistribucije u Tuzli, poduzeća koje zapošljava oko 900 radnika i pokriva cijelo područje tuzlanskoga kantona. U svakoj općini poduzeće ima poslovnicu i odgovorno je za napajanje električnom energijom svih korisnika ovoga kantona.

Kada govori o političkim obvezama i funkcijama, g. Divković na prvo mjesto stavlja poziciju predsjedavajućega Kluba Hrvata u Domu naroda parlamenta Bosne i Hercegovine. Član je predsjedništva SDP BiH i redoviti član kantonalnih rukovodstava SDP.

HG: Kakvo je to tijelo Klub Hrvata u Domu naroda BiH?

DIVKOVIĆ: Parlamentarna skupština BiH je dvodomni parlament koji ima Predstavnički dom i Dom naroda. Ovaj ustroj Parlamenta BiH je tako definiran od Prvog ustava BiH, od Daytonskoga sporazuma i on i danas tako funkcionira. U okviru Predstavničkoga doma postoje klubovi po strankama, na bazi izbornih rezultata. Dom naroda je trodoman: čine ga Dom naroda, Bošnjaka, Dom naroda Srba i Dom naroda Hrvata. Svaki od tih klubova ima po pet predstavnika koji se biraju u Domu naroda federalnoga parlamenta. Svaki od nas deset Bošnjaka i Hrvata biran je u spomenutom Parlamentu, a srpski predstavnici u Skupštini Republike Srpske.

Osnovna zadaća tih klubova je štititi u krovnome Domu nacionalne interese i sve zakonske projekte, koji dođu u parlamentarnu proceduru, promatrati kroz prizmu interesa naroda koji zastupaju, kako se ne bi dogodilo da se bilo koji narod u BiH dovede u podređenu poziciju. Zato je posebno važno, kada su u pitanju Hrvati, kao najmalobrojniji narod koji ima prirodni strah od majorizacije, da postoji i opstane Dom naroda i u njemu klub Hrvata kao garant ravnopravnosti Hrvata u BiH.

HG: Tko čini Klub Hrvata u Domu naroda BiH, od kada djelujete i do kada ćete djelovati, kako se često sastajete i koja je to problematika kojom se bavite?

DIVKOVIĆ: Klub Hrvata čine, Ilija Šimić iz HSS, Ivo Živković, NHI, Jerko Ivanković, neovisni kandidat, te Niko Sušac i ja iz SDP. Dobro smo i prostorno raspoređeni: Šimić je iz sarajevske regije, Živković predstavlja Posavinu, Sušac i Ivanković Hercegovinu, a ja tuzlanski kraj. U ovom sazivu radimo godinu dana, od posljednjih izbora i naš mandat je do narednih izbora, dakle, ako se izbori organiziraju u listopadu, djelovat ćemo do kraja godine.

Radimo na isti način kao i Predstavnički dom, znači imamo redovite sjednice Parlamenta BiH. Te se sjednice održavaju jednom mjesečno, ali se, nažalost, u cijelosti ne prenose na Federalnoj televiziji, pa se naš rad može učiniti nedovoljno transparentnim. Međutim, to se samo tako može učiniti, jer svi zakonski projekti koji dođu u Parlament BiH, po bilo kojemu osnovu, dolaze i u jedan i u drugi dom, o njima se tamo raspravlja, i, da bi postali zakon, bivaju prihvaćeni u istoj tekstualnoj verziji u oba doma. Nema, znači, izgleda da se neki zakon usvoji, a da nije prošao proceduru i u Domu naroda parlamenta BiH te da se tamo ne usuglase sva tri kluba zastupnika svih triju naroda. Svaki klub ima pravo potezanja nacionalnoga interesa, može odložiti donošenje nekoga zakona i čak ga staviti van procedure.

HG: Može li se takav jedan klub ustrojiti i na razini kantona?

4 Hrvatski Glasnik, siječanj/veljača 2002.

DIVKOVIĆ: Mi smo upravo u fazi ustavne reforme, usuglašavanja ustava entiteta s odlukom Ustavnoga suda BiH o ravnopravnosti svetriju naroda na čitavome teritoriju BiH. U okviru tih ustavnih promjena postoji posebna inicijativa koju bih htio naglasiti, a koju građani u cijelosti, a osobito Hrvati, ne znaju: dva su se kluba, Klub Hrvata iz Doma naroda državnog parlamenta i Klub Hrvata iz Doma naroda federalnoga parlamenta sastajala tri do četiri puta te usuglasila stajališta o ustavnim promjenama. Napravili smo amandmane koji će garantirati da će Hrvati poslije ovih ustavnih promjena biti zadovoljni i da neće moći biti dovođeni u neravnopravne pozicije. U okviru tih promjena predložili smo ustroj određenih mehanizama na nižim razinama (ne samo državnoj i federalnoj), kao garanciju za svetri naroda. Nema više govora o dva naroda ili o jednom narodu, svetri naroda na cijelom teritoriju BiH bit će ravnopravan!

Postoje različite inicijative: npr. da se ustroji jedna parlamentarna komisija, odbor, za ravnopravnost naroda pri kantonalnoj skupštini kojomu bi jedina zadaća bila voditi računa da zakonski projekti koji idu u parlamentarnu proceduru na kantonu ne dovedu ni jedan narod u neravnopravnu poziciju. Odluka te komisije bila bi diskreditirajuća za sporni zakon i zaustavila bi ga, ne bi mogao ići dalje u parlamentarnu proceduru.

Nama je od svega najvažnije ne dozvoliti ni Međunarodnoj zajednici, a osobito nekim snagama kojima je to cilj, da se ugase domovi naroda na federalnoj razini. U prijedlogu koji je došao od Ustavne komisije što ju je formirao Visoki predstavnik, postojala je alternativa da se, umjesto domova naroda, na federaciji ustroji komisija za ravnopravnost naroda i takva ista u Republici Srpskoj. To bi bila jedna ustavnopravna degradacija za Hrvate u Federaciji i to je ono što mi ni u kojem slučaju nismo spremni prihvatiti. To smo u našim zahtjevima u otvorenim pismima i g. Petriću i Međunarodnoj zajednici decidno naglasili. Oko toga se vodi polemika i politička borba koja još nije okončana, ali sam duboko uvjeren da se neće desiti da Hrvati u Federaciji izgube Dom naroda.

Kako se zaštititi od kompleksa malobrojnosti

HG: Dakle, ne samo da se može desiti da ne dobijemo zaštitu na kantonalnoj razini, nego postoji mogućnost da izgubimo i postojeću?

DIVKOVIĆ: Bolje je razmišljati o toj mogućnosti i imati strah, nego zanemarivati problem koji nije mali. Ja sam, međutim, budući da sam upućen u sve ono što su poduzela ova dva kluba, u vezi s time, optimist. Problem je u tome što postoji vrlo eksplicitan zahtjev da se odnosi u Republici Srpskoj i Federaciji uredi na isti način, što bi iziskivalo da i u RS treba postojati dom naroda u kojem će biti prisutna svetri naroda. Nažalost, političke snage u RS nisu spremne prihvatiti dom naroda. Maksimum do kojega oni žele ići je stanovita ustavna komisija koja bi se time bavila!

Ako bi Međunarodna zajednica nastojala nametnuti model iz RS to bi bila degradacija koju mi iz Federacije ne smijemo nikome (pa ni Međunarodnoj zajednici!) dozvoliti, jer bi takva rješenja bila na štetu Hrvatima.

HG: Na kojim razinama možemo očekivati ustavne promjene?

DIVKOVIĆ: Ustavne promjene bit će na razinama entiteta. Nadamo se, ako prođu naši ustavni amandmani, da će se ta granica pomjeriti

na kantone. Tada bi se u kantonima ustrojile komisije za ravnopravnost koje bi imale jasan cilj.

HG: Ovih dana pada u oči slučaj Brčko distrikta gdje su grubo narušena konstitutivna prava Hrvata. Pri dodjeli broja naziva ulica u gradu određen je omjer 60:60:30! Jeste li kao klub Hrvata u Domu naroda reagirali i je li to u vašoj nadležnosti?

DIVKOVIĆ: Distrikt Brčko ustavno je ureden tako da ima svoje automne organe. Spomenuti raspored predložila je Skupština i organi Distrikta uz prisutnost supervizora Međunarodne zajednice. To nije u ingerenciji Doma naroda državnog parlamenta. On se ne bavi tim problemima, ali zastupnici mogu postaviti pitanje Domovima naroda zašto se taj presedan desio, tražiti od njih obrazloženje, a od nadležnih organa u Brčkom korekciju tih odnosa koji su na štetu, u konkretnom slučaju, Hrvata.

Nemamo o tome nikakve informacije, ali mislim da je to temeljni zadatak Hrvata u Skupštini Brčko distrikta i odgovornih ljudi u izvršnim organima vlasti ih hrvatskoga naroda u Brčko distriktu. Tamo je Hrvat dogradonačelnik. On i njegovi suradnici su odgovorni za stanje u Distriktu, za poziciju vlastitoga i drugih naroda, jasno! Dužni su pokretati pitanja i sugerirati korekcije kada uoče da su interesi nekoga naroda dovedeni u pitanje.

HG: Tko će u kantonima rješavati tzv. dnevne probleme koji se godinama neriješeni povlače i opterećuju međunacionalne odnose? Npr. slučaj jedne područne škole na našem kantonu u kojoj su mještani uporni u svojim zahtjevima da imaju hrvatskoga učitelja i da im se djeca školuju na hrvatskome jeziku. Središnja škola ima netolerantan odnos, a kanton je tolerantniji. Međutim, ne postoji zakonski mehanizam koji bi bio izričit i omogućio ovim ljudima pravo koje im je zakonom zajamčeno.

DIVKOVIĆ: Kantonalna skupština i izvršni organi vlasti u kantonu odgovorni su za sprovođenje zakona o školstvu. Ustav ove zemlje je propisao da su u Federaciji ravnopravna dva jezika, bosanski i hrvatski. Ustavnim će promjenama i treći jezik biti ravnopravan. Treba stvoriti mehanizme da ljudi budu jednakopravni i da se izbjegne majorizacija. Dobro bi bilo ispoštovati omjer prema dijelu zastupljenosti stanovništva. Tako bi se izbjegla dominacija brojnijih.

HG: Kada naši učenici odu npr. u Hrvatsku, ne priznaje im se hrvatski jezik, upisan u svjedodžbe, nego se traži polaganje ispita iz materinskoga jezika. U čijoj je nadležnosti rješavanje ovoga problema?

DIVKOVIĆ: To se pitanje nas tiče. Dogovori na državnim razinama su u isključivoj nadležnosti Vijeća ministara, odnosno Skupštine BiH i mi surađujemo sa Saborom R Hrvatske. I sam sam bio u takvom jednom posjetu i dočekivao njihove delegacije. Ta pitanja treba delegirati prema skupštini BiH, kao problem koji treba rješavati, a onda ćemo mi na ovoj razini (imamo dobra iskustva), relativno lako postizati sporazume.

Imali smo vrlo uspješne razgovore i visoki stupanj suglasnosti oko naših, hrvatskih vitalnih interesa s predstavnicima Hrvatske vlade i Hrvatskoga sabora. Bilo je to pitanje opstanka Doma naroda, dvojno državljanstvo, egzistiranje jezika i slično.

HG: Tko su ljudi koji će takva pitanja artikulirati prema Skupštini. Jesu li to hrvatski političari iz Alijanse za koje se može reći (uz dužna poštovanja prema njihovim realnim, političkim mogućnostima) da se oglašuju o ove probleme? Bi li možda trebalo organizirati kakvu udругu, kakvo

društvo koje bi se bavilo baš ovom dnevnom problematikom koja je jako prisutna, a teško dolazi na red, zbog zauzetosti političara drugim pitanjima?

DIVKOVIĆ: To bi u osnovi trebalo biti u žiži interesa delegata u Skupštini kantona, Hrvata. Takva bi pitanja oni trebali nametati u Skupštini kantona. Ako ne oni, onda bi trebalo resorno ministarstvo pokrenuti to pitanje prema Skupštini. Ako i ono neće, onda postoje kulturne i druge institucije Hrvata koje trebaju izvršiti medijske pritiske na Skupštinu i izvršne organe vlasti. Postoji niz mehanizama, putom kojih se to može rješavati. U državnom parlamentu, ja osobno npr. mogu predložiti zakon, zato i jesam izaslanik. Tako je i s članom kantonalne skupštine.

Znam da je problem jezika još uvijek prisutan u našoj zemlji. U nekim institucijama, kao npr. u školstvu postoje još uvijek snage koje se vrlo čvrsto drže ranijih podjela u ovoj zemlji gdje svatko ima svoj teritorij i nameće svoja pravila. To je protuustavno ponašanje pa snage koje su sada na političkoj sceni trebaju mijenjati to stanje.

Uspjeh Alijanse je vidljiv

HG: Vi ste ugledan predstavnik Alijanse na svim razinama. Dolaze li do vas sve glasnija razmišljanja građana o neuspjehu Alijanse? Kako vi ocjenjujete godine njezine vlasti, što biste mijenjali?

DIVKOVIĆ: Ne dijelim mišljenje o neuspjehu Alijanse. Njezin je uspjeh vidljiv prvenstveno u očuvanju jedinstva u nekim temeljnim pitanjima u BiH. Čuo sam prognoze o raspadu Alijanse. Treba znati da u Alijansi participira 12 članica i da je svaki glas članova Alijanse, pri odlučivanju u Parlamentu, neophodan da bi se donijela odluka. Nezadovoljstvo i najmanje stranke, s najmanjim brojem izaslanika, dovodi u pitanje zakonsko rješenje. To su ograničenja u kojima Alijansa djeluje. S druge strane, zatečeno stanje u zemlji bilo je vrlo teško. Očekivalo se da će stanje biti teško i financijske dubioze ogromne, ali ono što smo zatekli, gore je od očekivanoga. Treće, ustroj države BiH je sustavno vrlo kompliciran pa je i donošenje odluka komplicirano.

Cilj Alijanse je, prije svega, stvaranje osnovnih preduvjeta, temelja za funkcioniranje države BiH. Mislim da je Alijansa prošle godine trošila vrijeme na te projekte i uspjela je koliko-toliko stvoriti neke temeljne ciljeve funkcioniranja države, što nam je, na kraju krajeva, priznala i Međunarodna zajednica. Primljeni smo u vijeće Europe s otvorenim putom za Euroatlantske asocijacije koje nam slijede. Dobrim dijelom saniran je bankarski sustav koji danas funkcionira. Imamo saniranu situaciju u socijalnoj sferi: mirovine idu redovito, iako mala, socijalna davanja, također su redovita.

Najveći problem Alijanse, tamo gdje nismo napravili pomak koji su građani od nas očekivali, je područje privredne djelatnosti i zapošljavanje. To je prioritet u narednome periodu, do kraja mandata. Očekujemo da će ova godina biti godina privatizacije i podizanja privrednih kapaciteta u zemlji.

Nije dobro ni pohvalu ni krivicu za stanje u Alijansi prebacivati na jednu stranku. Odgovornost je ukupna.

HG: Kako vidite mjesto stranaka "s hrvatskim predznakom" u Alijansi, budući da je povika na njih da nemaju potporu u hrvatskome biračkom tijelu?

DIVKOVIĆ: Osnovni princip demokracije u svijetu je da svaka stranka na bazi broja glasova ima određeni broj predstavnika u Parlamentu. Dobro je što je politička scena Hrvata u BiH takva da postoji više stranaka s

hrvatskim, s građanskim pa i s konzervativnim predznakom. Bilo bi dobro stvarati jednu klimu međusobne tolerancije, političkoga poštivanja, da svi korektno iznosimo svoje političke programe, kako bi se narod mogao opredijeliti za kvalitetu.

HG: Neke ankete pokazuju da bi se moglo desiti da Hrvati, na slijedećim izborima, izaberu "konzervativnu" stranku. S kime ćete, u tom slučaju, vi iz SDP ići u koaliciju?

DIVKOVIĆ: Rano je govoriti o koaliranju. O tome još u stranci nismo razgovarali. Ja, u principu izbjegavam sintagmu "opredjeljenje naroda". Radi se, zapravo o opredjeljivanju pojedinaca, birača, pa je izabrani pojedinac predstavnik svojega biračkog tijela. Ako je netko dobio npr. 50% glasova, on je predstavnik tih svojih birača, a ostali, iz istoga naroda, odabiru za sebe druge predstavnike.

SDP će poštivati svaki izborni rezultat, svake stranke. Jasno ćemo se opredjeljivati prema programima i tradicionalno s nekima surađivati, a s nekima ne. Manja je vjerojatnoća da ćemo surađivati s "nacionalnim" strankama i u narednom periodu, jer takva suradnja, objektivno nije moguća.

Moji su korijeni ovdje duboko i svi moji su ovdje

HG: Vrlo ste angažiran čovjek, magistar ste elektrotehnike, političar, društveni radnik, direktor uglednoga poduzeća. Imate li slobodna vremena i kako se njime koristite?

DIVKOVIĆ: Iskreno, tražim vrijeme da se odmorim. Nažalost, čovjek dođe u situaciju da mu vrijeme drugi programiraju. Objektivno, za relaksiranje imam samo nedjelju. Kada je u pitanju stručno usavršavanje, ne smijem biti statičan. U mojoj struci promjene se događaju svakoga dana. Nadam se da ću naći vrijeme za dovršenje nekih vlastitih projekata koji me čekaju. Oni su u različitim fazama, samo da me zdravlje posluži.

HG: Trpi li zbog svega vaša obitelj? Tko je odgajao vašu, dobro odgojenu djecu?

DIVKOVIĆ: Moja obitelj najviše trpi. I moja supruga mnogo radi. Svi smo taj ritam prihvatili kao normalan i usuglašavamo se.

Našu djecu je odgojila ljubav. Djeca su nam iznad svega, a ta ljubav i jedan fini odnos, rezultirali su momcima na koje smo mi ponosni jer su odrasli u osobe s kojima se razumijemo i lako dogovaramo.

HG: Osim vaše obitelji, u ovome gradu postoje i udruge i društva koja bi vas rado vidala u svojim redovima i koja Vam predbacuju zbog vaše angažiranosti izvan njih. Hrvatski dom Vas je predlagao u svoju skupštinu, ali ste izbjegli članstvo, uz obrazloženje da nemate vremena.

DIVKOVIĆ: Ja sam se ispričao jer zbiliha nisam imao vremena, ali sam i onda rekao i sada kažem da sam, kad god sam slobodan, na usluzi svih hrvatskim društvima, u smislu angažmana na razvoju hrvatskoga kulturnog i uopće duhovnoga prostora. Ima ljudi koji imaju više vremena i koji tako mogu više pomoći. Uvijek me mogu konzultirati i iskoristiti. Postoje takva angažmana npr. u izgradnji KŠC ili u nekim drugim slučajevima u kojima sam se zalagao da Hrvati ovih prostora koji su stoljećima tu prisutni, osjećaju taj prostor svojim i u njemu ravnopravno participiraju s drugima, bez kompleksa manje brojnosti.

HG: Iako je Vaše vrijeme dragocjeno, bez razmišljanja ste pristali na razgovor za Hrvatski Glasnik. Imamo različita iskustva s hrvatskim političarima, neki nam upućuju zamjerke. Kako Vi ocjenjujete Glasnikovo značenje i ulogu?

DIVKOVIĆ: Rado pročitam HG: Postao je dio obiteljskih prelistavanja novina u kućama tuzlanskih Hrvata. Smatram ga potrebnim u kulturnom miljeu ovoga kraja. Treba ga podržati i razvijati. Brine me to što Hrvati snažnije ne sudjeluju u podupiranju ovoga glasila. Treba pomagati njegovo izlaženje, davati priloge pišući za Glasnik. Pa, i kada odu sa ovih prostora, Tuzlaci trebaju komunicirati sa zavičajem putom Hrvatskoga Glasnika.

HG: Na koji ste način vezani za ovaj prostor? Ostali ste ovdje iako ste i po godinama i po stručnosti mogli živjeti lakšim životom negdje u svijetu.

DIVKOVIĆ: Tu sam se rodio, a knjige kažu da su Divkovići ovdje spomenuti još u 17. stoljeću. Bilo je u ovom kraju vrlo uglednih Divkovića. Uostalom, rodonačelnik bosanske književnosti na hrvatskome jeziku, također je Divković. Moji su korijeni ovdje duboko i svi moji su ovdje. Želio sam stvarati normalne uvjete života za ljude ovih prostora pa i za Hrvate. To je bit moga ostanjaja. Još večeras ću sudjelovati u jednom ozbiljnom raspravljanju o situaciji da federalni organi stvaraju klimu zapostavljenosti ovoga kantona. Primjerice: Auto-put PC ide mimo tuzlanskoga kantona, svugdje se pruga elektrificira osim na ovome kantonu, u našem gradu nema ni jedne institucije ministarstva, odnosno direkcija federalnog značenja. Logično bi bilo da industrija energetike ili rudarstva ima ovdje neku instituciju. Zato mi pripremam jednu decidnu analizu u kojoj ćemo objediniti sve snage, izaći prema federalnoj i državnoj vladi i reći im da to ne može tako. Ako Tuzla hoće npr. brzu cestu, onda federalna vlada barem treba biti garant za kredit za tu cestu, a ne oglašavati se na to kao na lokalni problem. Ili, ako se iz elektroprivrede 50% sredstava vrati u ovaj kanton, a 50% ode u drugim pravcima, onda se treba pitati je li to pravilna raspodjela i može li to više ostati tako.

Ova životna pitanja su prava pitanja za sve nas pa bi bilo mudro u vezi s tim imati konsenzus i vlasti i oporbe. To je interes ove sredine, svakoga čovjeka u tuzlanskome kantonu.

Marica PETROVIĆ

Hrvatski Glasnik, siječanj/veljača 2002. 5

MLADA I SUVREMENA REPUBLIKA HRVATSKA

Postanak jedne države i njeno priznavanje od strane drugih država na političkoj karti svijeta iznimno je važan događaj za svaki narod. Parafrazirajući geslo Ilirskoga narodnog preporoda tiskano u književnom dodatku "Novina horvatzkih" iz daleke 1835. g., jednako bismo danas rekli, zajedno s negdašnjim ilircima, kako "NAROD BEZ DRŽAVE JE TIJELO BEZ KOSTI".

Stavljajući naglasak na politički pojam države uopće, a zanemarujući državno-pravnu razliku između srednjovjekovnoga i modernog pojma države, smije se kazati da je hrvatski narod tek nakon punih osamsto-idevedeset godina (1102.-1992.) ponovno stekao vlastitu državu. Koristi za narod od vlastite države su mnogostruke, počevši od lakšeg rješavanja praktičnih potreba u institucijama i različitih oblika fizičke i materijalne sigurnosti koje građanima pružaju određene službe, pa sve do zadovoljstva u kolektivnom i samosvjesnom osjećanju zbog posjedovanja vlastite države kao vlastitoga doma.

Stvaranje suvremene hrvatske države u nedavnim i općenito poznatim okolnostima, međutim, posebno je i dodatno opteretilo teško i negativno iskustvo postojanja profašističke hrvatske države u II. svjetskom ratu, kako zbog aktualnoga sukoba s hrvatskim Srbima tako i zbog nepovjerenja međunarodne zajednice u nekim elementima iz sličnih razloga.

POTPORA NJEMAČKE

Što se tiče Hrvatske, sve do pred kraj '91. g., trajala je neizvjesnost o konačnom ishodu tzv. "jugoslavenske krize". Određeni krugovi u svijetu svakako su htjeli Jugoslaviju očuvati, strateški se boreći za stara rješenja Versailleskoga poretka utemeljenoga 1919. a prema kojem nije moglo biti mjesta za neke "nove" države poput Hrvatske, Slovačke, Ukrajine, i sl.

U vrijeme međunarodnog priznanja Hrvatske, trećina hrvatskih zemalja je još bila okupirana. Prvo je Hrvatsku priznala Slovenija, dan nakon proglašenja suverenosti Hrvatske (26. VI. '91.). Nešto kasnije priznale su je Litva, Ukrajina (11. XII.), Letonija, Njemačka i Island (19. XII.). Sveta Stolica je Hrvatsku priznala 13. I. '92. godine.

Tada je administracija SAD tražila od EZ da do daljnjega odgodi priznavanje neovisnosti Hrvatske, a Francuska i Engleska - nasuprot grupi zemalja na čelu s Njemačkom koje su tražile brzo priznanje - predlagale "izvjesnu odgodu priznavanja". Poznato je da su u noći s 15. na 16. XII. u Bruxellesu na sastanku Ministarskog vijeća EZ vođene žestoke rasprave o priznanju Hrvatske. Ministar vanjskih poslova Njemačke Genscher je - tako se tada činilo nekim novinarima - bio potpuno usamljen u svojim stavovima. Međutim na kraju, on je javnosti priopćio da je ipak došlo do dogovora i da će Njemačka do Božića priznati Hrvatsku i Sloveniju, dok će EZ to učiniti tri tjedna kasnije.

Istoga ili sljedećih dana nakon odluke EZ o priznanju neovisnosti Hrvatske 15. I. '92. godine slijede priznanja mnogih drugih država, ali Ruska Federacija ju je priznala 17. II., a SAD tek 7. IV. Američki predsjednik Bush će i nakon ove odluke EZ ostati na stajalištu spasavanja Jugoslavije. U obraćanju naciji nakon međunarodnoga priznanja Hrvatske sam predsjednik Tuđman je kao prekretnice u

priznavanju označio najprije odluku Arbitražne komisije (poznate kao Bedinterova) koja je zaključila da SFRJ više ne postoji, zatim Izjavu vlade SAD (od 20. XII.) o Srbiji i Jugoslaviji kao agresorima i, na kraju, Deklaraciju EU da će do 15. I. '92. priznati neovisnost svih jugoslavenskih republika koje to zatraže, a prihvaćaju općedemokratska načela.

Ali nepovjerenje međunarodne zajednice prema Hrvatskoj osjećalo se i nakon priznavanja pa će Miloševićeve snage i zbog toga dolazak UNPROFOR-a u Hrvatsku vidjeti kao mogućnost "cementiranja" tzv. Republike Srpske krajine, to jest kao mogućnosti cipriziranja Hrvatske.

Nepovjerenje se posebno snažno iskazalo u vrijeme uspješnih hrvatskih vojnih akcija "Bljesak" i "Oluja" kada je EU zamrzнула sve odnose s Hrvatskom.

Naposlijetku, usprkos svemu tome na miran način vraćeno je i posljednje hrvatsko okupirano područje istočne Slavonije, Baranje i zapadnoga Srijema. Danas je već Republika Hrvatska dio mnogih europskih i svjetskih integracija (Vijeće Europe, NATO-ov program Partnerstvo za mir, WTO, Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju s EU), a ubuduće će biti i više od toga, postajući tako samo još jedna od suvremenih europskih država zrele i bogate prošlosti, a usmjerene na vlastiti razvoj i budućnost.

Romeo KNEŽEVIĆ

BUDŽAČKA BUDUĆNOST

o lažnim datumima i šupljim veličinama, o posvemašnjemu zaboravu krucijalnih događaja, o povijesnom i političkom značenju Jukićevih *Želja i molbi*... Premnogo je začudnih signala da se Bosna i Hercegovine ponovo našla u nekom jukićevskom, historijski retardiranom vaktu socijalne bijede i nepravde, pravne nesigurnosti, vjerske i etničke obespravljenosti, obrazovne i opće segregacije, te općenito na putu k nekoj deprimirajućoj, budžačkoj budućnosti, ne-evropskoj i ne-svjetskoj...

Piše: Ivan LOVRENOVIĆ

Mnogo je oko nas lažnih datuma, šupljih veličina, ispraznih ceremonija. Obilježava se sve i svašta, i, kao u svakom sirovo skorojevićkom društvu, događaji već druge godine postaju "tradicionalni". U toj poplavi novih "vrijednosti" i "znamenitosti", novih "nacionalnih vertikala" i "moralnih okomica", u potpuni zaborav bivaju protjerane ideje, ljudi i činovi, koji bi u sredinama što drže do svojega života naslijeda i koje imaju odnjegovanu kulturu pamćenja, bili - svjetionici. Tako se, sa zadnjim danima 2001. godine, zaokružuje cijeli stotinu pedeset godina od jednoga krucijalnog događaja iz povijesti Bosne i

Hercegovine, koji nitko nije ni primijetio: o nj su se jednako zdušno oglašila sva naša slavna nacionalno-kulturna, znanstvena, književna društva, akademije i univerziteti, svi naši politički forumi. Taj se datum zove - izlazak iz tiska knjige *Zemljopis i poviestnica Bosne od Slavoljuba Bošnjaka: u Zagrebu, berzotiskom narodne tiskarnice dra Ljudevita Gaja 1851. s Nadostavkom na kraju knjige, u kojemu je objavljena promemoriya Želje i molbe kristjanah u Bosni i Hercegovini, koje ponizno prikazuju Njegovom Carskom Veličanstvu sretnovladajućem Sultanu Abdul-Medžidu*. Pod pseudonimom Slavoljub Bošnjak, poznato je, pisao je fra Ivan Frano Jukić Banjalučanin (1818.-1857.).

Teško je reći na koji je način pojava ove knjige i njezina nadostavka značajnija - politički, kulturno, intelektualno...

A *Želje i molbe*, osim što su dokumenat koji izvanrednom plastičnošću izvještava o životnim, socijalnim i političkim prilikama polovice Devetnaestoga vijeka u Bosni i Hercegovini, sa svojih 28 zahtjeva predstavljaju zapravo embrio prvoga europskog građanskog ustava u cjelokupnoj povijesti bosanskoj. Jukić ga je napisao godinu dana ranije, u svibnju 1850. u Varcaru, gdje je služio kao kapelan i gdje je držao prvu *transkonfesionalnu* osnovnu školu u historiji-Bosne. Bilo je to u vrijeme kada reforme proglašene Hatišerifom od Gülhane (1839.) u Bosni još ne daju nikakva rezultata, a šest-sedam godina prije Pariškoga mirovnog ugovora i Hati-humajuna iz 1856. godine, kada je Turska bila prisiljena i praktično priznati civilna prava nemuslimanima, i od kojega vremena se počinju zapošljavati prvi kršćani u državne službe (vidi *Memoare sa Balkana Martina Gjurgjevića*, na primjer), ili nakon više stotina godina graditi prve crkve, itd.

Fra Ivan Frano Jukić to *toplije vrijeme* neće, uostalom, ni dočekati, jer umire već u svibnju 1857., u svojoj trideset devetoj godini, u bečkoj bolnici nakon neuspjele operacije bubrega, i biva bačen u masovnu sirotinjsku grobnicu na Marxer-Friedhofu, na istom groblju i na isti način kao **Mozart** šezdeset šest godina prije njega (1791.).

Svoj papir je Jukić, kao politički dinomit velike razorne moći, u punoj tajnosti prilikom svoga putovanja u Beč 1850. predao austrijskim političarima, s molbom da ga oni diplomatskim putem prosljede u Carigrad i zastupaju pred Portom.

Bilo je to istog ljeta kada će se Jukić po povratku u Bosnu susresti s **Omer-pašom Latasom**, čiju će akciju gušenja bosanskih protureformskih pobuna oduševljeno pozdraviti. Kada su Latasu njegovi bosanski prijatelji u Stambolu počeli o glavi raditi između ostaloga i zbog "prijateljavanja s kaurskim papazom", on je 1852. brže-bolje Jukića spremio u haps pa u surgun, a kod vlasti ga je predstavio kao opasnoga političkog smutljivca upravo zbog *Želja i molbi*... Od tada je Jukić krenuo na svoj *krizni put* (Carigrad -

Ancona - Dubrovnik - Rim - Đakovo - bečka bolnica - bečko groblje), da Bosne, za kojom je ginuo kao za materom, ne ugleda više nikada... U zaključku *Želja i molbi* Jukić objašnjava zašto je papir morao ostati nepotpisan: "Na ove 'želje i molbe' više hiljadah Vaših podložnikah podpisalo bi se, ali ne smije! Mi smo više putah tamo da vašeg prestolja slali naše ljude, koji su većom stranom od mjestnih vezirah poubijani, a mnogi ni danas ne smiju u svoju otačinu doći zato, što su se usudili vama molbe podnijeti ol na njih se podpisati." A na kraju bilježaka, koje su integralni dio promemoriye, stoji: "Ako ne budemo dostojni carskog pomilovanja, te nam više izložene želje i molbe ne odobri, to barem nek nam dopusti da za korom kruha možemo u druge države ići, da ovdje od gladi i siromaštva ne umremo. Naše su nevolje mnogo veće nego što bi ih znali opisati. Narod strašno strada i propada..." Sam, pak, tekst *Želja i molbi* politički je i civilizacijski zrelo i konzistentan zahtjev, koji počinje temeljnim stavom:

"Da se više ne zovemo raja, već građani i državljani cjelokupnog turskog carstva!" Zatim se nižu traženja koja logično proizlaze iz toga osnovnoga stava o građanskoj ravnopravnosti, a tiču se sudske prakse, poreza i radnih obaveza, vojne službe, statusa kmetova i prava na zemlju, vjerskih sloboda i slobodnoga pravljenja crkava, zvonika i samostana, prava na škole i školovanje, javnosti uprave i raspolaganja "zemaljskim dohodcima i troškovima," slobode putovanja u zemlji i inozemstvu. U ime pravoslavaca promemoriya specifično traži da imaju pravo sami sebi birati "arhiepiškope i episkope, koji jezik i običaje zemaljske znadu" (u bilješci se objašnjava da "Grčke vladike, koje od patrijarha carigradskog zakupljuju eparkije... od njih nikakve duhovne pomoći neimamo, već samo da narod gule, glupost uzdržaju..."). Napokon, *Želje i molbe* sadrže zahtjev za uvođenje državne štamparije, te traženje da "nam se carske i državne zapovijedi i naredbe pokraj turskoga i bosanskim jezikom priobćuju, jerbo po dosadašnjemu priobćivanju nikad potpuno nismo znali što nam se zapovijeda i naređuje".

Na pragu Dvadeset prvoga stoljeća, stotinu pedeset godina od Jukićevih *Želja i molbi*, a nakon što je s Dvadesetim vijekom proživjela sva čuda modernizacije (političke i svake druge), premnogo je nevjerovatnih, začudnih signala da se Bosna i Hercegovina, kao u kakvu pokvarenom vremeplovu, ponovo našla u nekom jukićevskom, historijski retardiranom vaktu socijalne bijede i nepravde, pravne nesigurnosti, vjerske i etničke obespravljenosti, kulturne konfuzije i propadanja, obrazovne i opće segregacije, te općenito na putu k nekoj deprimirajućoj, budžačkoj budućnosti, ne-evropskoj i ne-svjetskoj... Pa i debeli, sistemski zaborav, kojim su prekrivene velike anticipacijske geste poput Jukićevih *Želja i molbi* - nije li dio te iste budžačke budućnosti, koja je već počela, a da to ni ne primjećujemo?

DANI, 28. decembar/prosinac 2001.

FILOZOFSKE MRVICE (IX)

ODGOVORNI, RAZUMNI I SOLIDARNI GRAĐANI

Čovjek ne živi sam. On je kao član obitelji povezan sa svojim precima sa svojim rodoslovnim stablom, a preko njega i sa svojim narodom, te preko naroda sa svojom pravno-političkom zajednicom, odnosno državom. Budućnost pojedinca, prema tome, nemoguća je bez toga okvira pa je pitanje njegove sreće i blagostanja, također, i pitanje sreće i blagostanja skupa pojedinaca kao naroda, okupljenog u vlastitoj državi.

Zato je važna građanska solidarnost i razumijevanje vlastite društvene zajednice kao POLITIČKE ZAJEDNICE. Zato je važna i povijest jednoga naroda kao naša kolektivna prošlost, naše kolektivno pamćenje i, ako imamo "neraščišćene račune" s vlastitom prošlošću, onda, kao narod, ne možemo valjano djelovati ni u sadašnjosti a prema budućnosti.

Ako bismo pokušali dati skicu jednog zamišljenoga i poželjnog bosanskohercegovačkog građanina onakvoga kakav bi on trebao biti, ovdje i sada, onda bismo predložili ovakav jedan portret građanina Bosne i Hercegovine.

Najprije bi trebao biti korektan čovjek u odnosima s drugim ljudima i posebno s institucijama države, a to znači razumno pošten, i onoliko koliko se može, biti pošten kada je riječ o prilično netransparentnoj prirodi ljudskih interesa. Morao bi raditi odgovorno svoj posao, a to, također, znači pošteno sukladno sa svojim sposobnostima i svojom kvalifikacijom. Takav čovjek postojano i privrženo njeguje svoju obitelj i vjeruje u istinske vrijednosti makar one često bile zakrilijene i zamračene, pa makar često i ne znao u čemu su one, već samo slutio ili pretpostavljao njihovo postojanje i njihovu vrijednost. To je čovjek koji se uplaši kada čuje za nečiji zločin ili o teškoj ekonomskoj šteti i kojega hvata tjeskoba kada treba ili mora donijeti sud o takvome djelu; on je čovjek, dakle, koji olako ne donosi moralne ocjene imajući u vidu da smo svi mi prije svega "samo ljudi" i u strahu od Boga.

On bi trebao biti čovjek koji sve ove, upravo navedene, vrijednosti podržava i traži i kod drugih i koji, u skladu s tim nastojanjima umije cijeliti sve osnovne vrijednosti važne

za razvoj i napredak svoj osobni i društveni cjelini.

Trebao bi, također, biti čovjek koji zna i cijeni građansku etiku i solidarnost te se na primjer, od jednoga dogovorenog posla na pozitivnim temeljima i uz obostrani pristanak više ne može odustati (izuzev isključivo, izvanrednih uvjeta), ili, da jedna nepravda učinjena našem sugrađaninu od strane političkoga sustava ili pojedinca mora izazvati našu konkretnu solidarnost s njim. Na kraju, ali ne i kao najmanje važno, on bi morao biti takav čovjek koji je spreman pružiti ljudsku pomoć svakome čovjeku u nevolji, posebno u bolesti, bijedi i nesreći.

Naš zamišljeni ali realni i nimalo idealni građanin trebao bi, jednom riječju, tako postojati i djelovati da bude valjano orijentiran spram života, društva i države.

Građani nekih sretnijih, razvijenijih i demokratskijih zemalja odavno su razriješili dileme ovakve vrste i oni se ne zamjavaju ovakvim "suvišnim stvarima" ili nisu opterećeni nekim "nedopuštenim i mutnim stanjima i radnjama" kao mi, jer naprosto

KATINSKE ŠUME TUZLANSKE

Svake godine određenim danima, na Slanoj banji se polažu vijenci izginulim partizanima tuzlanskog kraja. Na toj istoj banji u jesen i zimu 44./45. vršene su grupe i pojedinačne egzekucije zarobljenih i pohapšenih protivnika komunista. Slana banja je samo jedno od tih stratišta gdje su završavali oni koji nisu na vrijeme promijenili tabor.

Pod okriljem noći, u jesen i zimu 1944./1945. odvođene su manje ili veće grupe ljudi na obližnje padine Kicelja, Ilinčice, Simin Hana, i drugih 'katinskih' šumarak oko Tuzle, koje su 'oslobodioci' strijeljali, najčešće bez suda. Djeca iz Džindić mahale i Pavkuše su u igri i potrazi za drvima zaticala leševe strijeljanih čak i u borovoj šumi podno pravoslavnog groblja na Trnovcu, na mjestu gdje su pokopana tijela izginule mladosti 25. maja 1995. godine.

Već više od 50 godina od ovih stravičnih noćnih egzekucija, vlada šutnja o ovim zločinima. Strah Tuzlaka, suvremenika ovih događaja, nema granica. Još uvijek istrajava ritualna vampirija lažne inscenacije o dobrim i lošim momcima u 'ratu za oslobođenje od fašizma'. Antifašizam kao podesna floskula za anatemisanje svih onih koji su se borili protiv komunista.

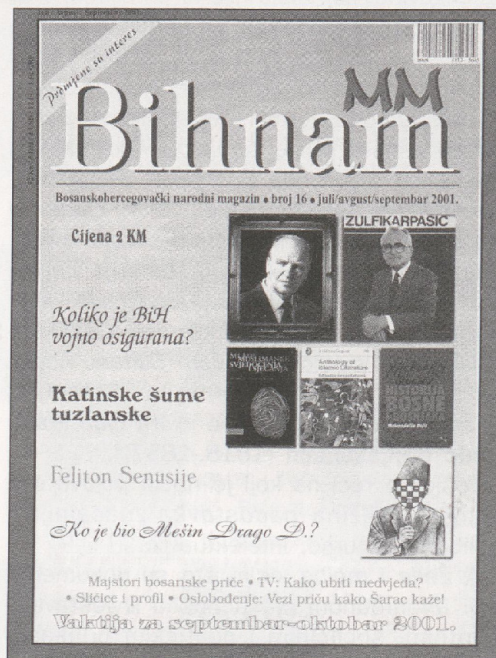
Vrhunac farse je ovih dana predaja zlatne plakete SUBNOR-u od strane tuzlanskog načelnika, koji, zapravo, nema pojma (a kako bi ga i mogao imati) što se događalo u Tuzli u tijeku i na kraju rata, gdje je samo u jednoj sezoni od oktobra 1944. do proljeća 1945. po mnogim svjedočenjima pobijeno više ljudi nego što je učinjeno u tijeku cijelog rata od aprila 1941. do oktobra 1944. godine u Tuzli. Isti je gospodin izrekao toliko starodrevnih tirada, da ne kažem anahronih prigodnih besmislica, da su se ljudi iščuđavali ovom zakašnjelom izdanku fosilizirane komunjarske svijesti.

Najveći krivci za višegodišnju šutnju o teroru koji je zavladao nakon 'oslobođenja' su povjesničari. Kukavički i poltronski duh je dugo sakrivao istinu od naroda i potonjih generacija.

Nije onda ništa začudo što se i danas odvija i organizira groteskna incenacija polaganja vijenaca čak i od ljudi na važnim funkcijama.

Ne zna se dokle će se održavati ova ritualna groteska, a povjesničari šutjeti o grozomnim zločinima onih 'oslobodilaca' koji su kao četnici u prvoj godini ustanka klali muslimane i muslimansku nejač u istočnoj i sjevero-istočnoj Bosni, da bi kasnije šajkače i šubare zamijenili titovkama, prešli u partizanski tabor i kad god su mogli nastavljali sa svojim krvavim zanatom.

Ali još uvijek u glavama zagriženih ovdašnjih boljševičkih duhova istrajava opsjenarski mitomanski duh tzv. 'narodno-oslobodilačkog rata', koji je bio samo jedan bratoubilački rat, jedna tužna činjenica koja je odnijela hiljade u najvećem broju nevinih duša u svakom ratnom taboru ponaosob.

Ova mistifikacija i mitomanija bez granica pokazuje koliko su ljudi na ovom prostoru tvrdokorni u svom zločudnom stavu da je sve što je boljševičko bilo pozitivno počev od KP poziva na ustanak od sramotne sprege partizana u prvoj godini rata (1941. g.) sa četnicima, kada je poklano više hiljada Bošnjaka osobito u sjeveroistočnom dijelu Bosne. Srećom da postoje tajni hroničari i obilje pisanih dokumenata i svjedočenja o svemu što se događalo, što će izaći na vidjelo u cjelovit - crnoj kronici jugokomunizma koji je odnio stotine hiljada ljudi tijekom rata i u 50 godina komunističkog režima.

Čast većini onih čija su imena urezana u kamene ploče na Slanoj banji. Ali među njima ima i onih koji su počinili zločine. Cijela Slana banja je jedna velika grobnica i kad šetate njezinim stazama, gazite po zemnom prahu davno pogubljenih i često nevinih ljudi.

Mir i molitva za sve umorene nevine duše!

**Revolucionarna "pravda" za delikt mišljenja
Presuda Vojnog suda
Vojni sud
XVII ist., bosanske u. divizije
N. O. V. J.**

Vojni sud XVII Istočno bosanske u. divizije
sudio je dana 7. X. 1943. g. za zločin izdaje i služenja okupatoru slijedećim licima:

- 1) Muhamedu Hadžiefendiću, majoru iz Tuzle,**
- 2) Zvonimiru Lukendiću, advokatu iz Tuzle,**
- 3) Dragi Dujmušiću, svešteniku iz Tuzle,**
- 4) Juri Milasu, gostioničaru iz Tuzle.**

Vojni sud je na osnovu provedenog postupka donio sljedeću

Presudu:

- 1) Muhamed Hadžiefendić,**
kažnjava se smrću,
- 2) Zvonimir Lukendić,**
kažnjava se smrću,
- 3) Drago Dujmušić,**
kažnjava se smrću.

- 4) Jure Milas,**
kažnjava se smrću.

Presuda se ima izvršiti odmah i to strijeljanjem.

Obrazloženje:

1) Muhamed Hadžiefendić kriv je što je bio jedan od glavnih organizatora 'SS' formacija za njemačku vojsku, te je time služio okupatoru i radio protiv interesa naroda, u prvom redu muslimana, čije je sinove na ovaj način bacao na ratnu klanicu za račun okupatora. Pored toga kriv je što je bio jedan od glavnih učesnika kaznene ekspedicije 1943. g. protiv partizana i naroda na Šibošnici. Prilikom zadnjeg pokušaja okupatora i ustaških bandi da upadnu u oslobođenu Tuzlu, on je rovario i radio protiv interesa Narodno-oslobodilačke vojske, stvarajući paniku i unoseći nemir u stanovništvo. Njegova krivica je utvrđena priznanjem samog optuženog kao i izjavama mnogobrojnih svjedoka.

2) Zvonimir Lukendić kriv je što je bio jedan od glavnih organizatora ustaške organizacije u Tuzli čiji cilj je bio uperen protiv interesa naroda i u službi okupatora. Pored toga okrivljeni je zajedno sa okrivljenim Dujmušićem i Milasom pravio spisak hrvatskih rodoljuba koji su prilikom oslobođenja stupili u redove Narodnooslobodilačke vojske, prijeteci njima i njihovim porodicama kada, kako je on govorio, okupatorska i ustaška vojska dođe ponovno u Tuzlu.

• Njegova krivica dokazana je priznanjem optuženog kao i iskazima većeg broja svjedoka.

3) Drago Dujmušić kriv je što je bio jedan od glavnih organizatora protiv - narodne ustaške organizacije. Pored toga on se kao katolički svećenik nije držao propisa katoličke crkve već se miješao u stvari u koje nije smio da se miješa, držeći čak i zabave na kojima je istupao protiv Narodnooslobodilačke borbe i vojske, bacajući se blatom na njene vojne i političke rukovodiocce. Prilikom zadnje ugroženosti Tuzle od okupatora radio je isto što i Lukendić i Milas i time još jednom pokazao da je zakleti neprijatelj naroda i nepopravi sluga okupatora.

4) Jure Milas kriv je što je bio jedan od aktivnih članova i organizatora ustaške organizacije u Tuzli, čiji je rad bio uperen protiv naroda. On je svuda i u svakoj prilici istupao protiv Narodnooslobodilačke borbe, vojske, služeći se tom prilikom najgorim klevetama, lažima i izmišljotinama. Pored toga on je zajedno sa Lukendićem i Dujmušićem prijetio svim poštenim i istinskim hrvatskim rodoljubima koji su stupili u redove Narodnooslobodilačke vojske da će od strane okupatora i ustaša biti primijenjene represalije nad njihovim porodicama.

• Njegova krivica kao i krivica okrivljenog Dujmušića dokazana je njihovim sopstvenim priznanjem kao i iskazima mnogobrojnih svjedoka.

Zaključak

Vojni sud donio je ovakvu presudu svjestan da time koristi interesima hrvatskog, srpskog i muslimanskog stanovništva Tuzle i okoline. Vojni sud kao organ Narodno-oslobodilačke vojske, a to znači narod, morao je donijeti ovakvu presudu da bi sačuvao narod od ponovnih zločina, koje bi mu ovakvi zločinci mogli pripremiti. Kao bolji dokaz od toga jeste činjenica da su okrivljeni čak i onda kada su se naše jedinice nalazile u Tuzli dizali glavu i prijetili poštenim rodoljubima i njihovim porodicama uništenjem.

Smrt fašizmu - sloboda narodu!

Vojni sud XVII Ist. bosanske u. divizije

Ova presuda obnavlja se građanstvu radi pravilnog obavještanja.

**Meša Selimović: Sjećanja
Ko je bio: Drago D?**

Ne znam kako je zapazio moju zbunjenost, ali mi je priskočio u pomoć u pravom času: prijateljski se osmjehnuo onako mlad, lijep, uglađen, pristao u svom crnom svećeničkom odijelu s tvrdom bijelom kragmom, lako mi dodirnuo rame, rekao mi nešto ljubazno (riječ sam zaboravio istog trenutka, ali njegov prijateljski gest sam zapamtio zauvijek), i tako uspješno posredovao između moje osjetljive plahovitosti i svečane hladnoće gimnazijske aule, zagašene ogromnim mermernim stubovima. Osjetio sam dobru zaštitničku ruku, i sve je postalo lakše i običnije.

(...) Obradovao sam se kad sam vidio da nam je razredni starješina i nastavnik srpsko-hrvatskog jezika moj poznanik s upisa, **dr. Drago D**; moja radost radi toga i unaprijed poklonjeno povjerenje, pokazali su se potpuno opravdanim. Sve nas je osvojio već prvog časa, svakog je pitao kako se zove, šta su mu roditelji, koji predmet najviše voli, šta želi da postane u životu, sve tako, možda i nevažno, ali presudno za upoznavanje i zbližavanje, pogotovu što je svakome od nas umio da kaže lijepu riječ, da nas razvedri ili ohrabri. Svi smo bili oduševljeni.

Ni docnije se nismo razočarali: uvijek je bio naš zaštitnik, uvijek na našoj strani, čak i kad smo bili krivi, i to mu nismo zaboravljali, bez obzira što nas je na samu grdio. Osjećali smo kako je dobar i širok čovjek; lako je biti na nečijoj strani kad je bez krivice, a mi smo bili puni krivica kao pas buha. Ako je prisiljen da nekoga kazni, činio je to sa žaljenjem, i uz objašnjenje koje je kaznu činilo lakšom, ali je kazni bilo znatno manje nego krivica, jer je taj vrsni pedagog pametno nastojao da previdi mnoge nevažne presteupe, pa i važne, ako nisu imali težih posljedica. (...)

Taj mag koji je znao tajnu vladanja dječjim dušama, stvorio je od trideset-četdeset đavola ako ne baš hor anđelića, a ono skupinu dosta pristojnih đaka. Učili smo, primajući sve kao dragocjeno otkriće koje nam je bilo tim draže što nas je navodio da sami do njega dođemo, slušali smo priče i parabole o grijehu i krivici, o ljubavi koja spašava, o Bogu koji sve prašta ako se iskreno pokajemo, o savjesti i moralnoj odgovornosti koje su uvijek žive u dobrom sruu.

Docnije smo uvidjeli da on nije mnogo odstupao od svog popovskog poziva i govorio nam je kao da smo na času katoličke mora-

Ike, ali smo tada bili njime oduševljeni. Sjećam se, i danas ga vidim u mislima, kako stoji pred nama, teško objašnjiv razlog našeg stalnog oduševljenja, uvijek nasmiješen, sa blistavo čistim svećeničkim kolirima ispod crnog sakoa, nikada tužan, mrzovoljan, nikad nervozan ni nestrpljiv, uvijek tu radi nas, nama na raspolaganju, neužurban, nema kud da žuri, jer mi smo tu, pred njim. S uživanjem izvodi svoj lagodni moralno-didaktički show: kao da se sam igra, kao da sam uživa, priča obeznanjenim gimnazijskim prvačićima priču o čovjeku koji je bezbrižno griješio i, idući kroz život, sve grijehove bacao u torbu koju je nosio na leđima. (...)

Zbog njegova ugodna glasa kojim je pričao, ili zbog načina pričanja zbog kojeg je svako od nas smatrao da on to priča samo njemu, smatrali smo da su to najpametnije i najsadržajnije parabole na svijetu. (...) O religijama svim govorio je najljepše, sve religije su dobre i plemenite, Bog je uvijek ista suština i smisao svijeta. (...) Nikad nijednom riječu nije pokudio drugu religiju; važno je bilo da mi poštujemo religiju uopšte. I nikad nije govorio protiv ateizma, kao da nije htio da nas navodi na zavodljivu psihološku klizavicu otpora, ili je isključivao iz razgovora tu mogućnost: čemu razgovor o vatri, ako vatre nema?

(...) Muslimanski kateheta

Mi muslimani smo sretali svoga vjeroučitelja (također, doktora teologije, sa kairskog El-Azhara) s teškim osjećanjem mučnine, kao da će uskoro propast svijeta, ili da u životu ima toliko tegoba, da ne bi bila nikakva šteta ako se to i desi. Hipohondar, uobraženi bolesnik, neprestano je držao sebe na oprezi, hvatajući signale opasnosti od stomaka, prsa, glave, ozeblih mišića, pa je zabrinuto sjedio za katedrom grijući stomak dlanovima, ili je navlačio bijeli šal da zaštiti grlo, da spriječi ili olakša nabez, ili je zatezao kožu na ruci ili je zurio kroz prozor, ili nekud iznad nas, onemoćao od osjećanja izgubljenosti. Ako bi ponekad zaboravio na sebe i na svoje zamišljene tegobe, tromo je hodao po razredu i pričao nam istoriju islama, daveći nas suhim podacima, gnječeći riječi, valjajući ih mrtve po ustima, pa smo i mi gubili volju za život: "Muhamed pejgamber alejhiselam, Kasim ibn Abdulah, pripadao je redu Hašim...plemena Kurejš..."

Ko će da mi odnese meso kući?"

Po intonaciji jedva se moglo shvatiti da su to dvije različite rečenice. Na trenutak bi nastala tišina, dok se ne razbudimo, a onda bi cio razred graknuo, svi bismo poskakali dižući ruke: 'Ja! Molim ja! (...)

(M. S.: "Sjećanja" str. 86/87.)

Sjećanja, str. 80.-85. Na strani 90/91 Meša o Dragi D. govori drukčije, sa razočarenjem, kao da je isti postao zao samim tim što je imenovan logornikom. Spominje njegove žrtve koje, ako su i bile mogle biti samo žrtve UNS-e Ustaške nadzorne službe. Iza Drage D. krije se niko drugi do njegov voljeni profesor, Drago Dujmušić, kome čak ni Vojni sud nije stavio na dušu nikakve deportacije niti neke druge kriminalne akte.

BIHNAM MM • Broj 16/2001.

Dr. M. Kovačević tuče/bije istim maljem. Ništa novo nije "sakovao" stara srpska, već davno ispričana priča! Šta ćeš?!

Dr. Miloš Kovačević, redoviti profesor na Filološkom fakultetu u Beogradu, tvrdi:

NE POSTOJE HRVATSKI I BOSANSKI JEZIK, VEĆ SAMO SRPSKI!

Redoviti profesor suvremenog srpskog jezika na Filološkom fakultetu u Beogradu i filozofskim fakultetima u Banjoj Luci i Srpskom Sarajevu prof. dr. Miloš Kovačević smatra da pitanje jezika u Ustavu Republike Srpske ne treba mijenjati. Po prof. Kovačeviću, u uporabi mora ostati samo srpski jezik.

To je jedan jezik - srpski jezik, a njime govore Srbi, Hrvati i Bošnjaci - izjavio je prof. dr. Kovačević za agenciju Srna, te dodao da od Vukove smrti ne prestaju otimanja za srpski jezik. Hrvati su, po njegovoj teoriji, nakon Vukove smrti preimenovali srpski jezik u hrvatski ili srpski, a nedugo zatim u BiH je austro-ugarska, odnosno Kalajeva politika, pokušala nametnuti svim stanovnicima BiH naziv bosanski jezik.

Hrvati i Bošnjaci imaju pravo srpski jezik, koji su preuzeli za svoj književni (standardni) jezik, zvati hrvatski ili bosanski, ali bolje bi bilo bošnjački jer je to u skladu s imenom Bošnjak. Ali, to još konkretnije znači da taj naziv, koji su oni odabrali, ne obavezuje Srbe da ga prihvate jer je to sve srpski jezik - ističe prof. Kovačević.

VEČERNJI LIST

U TRI TJEDNA PARTIZANI U ZAGREBU UBILI 26.000 LJUDI!

Najpotresniji dio istraživanja govori o partizanskim postupcima prema ranjenicima u zagrebačkim bolnicama

Piše: ZVONIMIR DESPOT

U tri tjedna, od 8. svibnja 1945. pa do kraja tog mjeseca, partizani su u Zagrebu pogubili više od 26.000 ljudi! Taj podatak proizlazi iz istraživanja Zagrepčanina Milana Marušića koji je godinama istraživao sva zagrebačka stratišta nakon 8. svibnja 1945., kada su partizani ušli u Zagreb, a svoje će spoznaje objelodaniti u knjizi koja će se uskoro pojaviti u knjižarama.

Marušić je prvi autor koji je na jednom mjestu prikupio i popisao sve logore i stratišta u Zagrebu i okolici. No, najpotresniji dio njegove knjige bit će onaj koji govori o partizanskim postupcima prema ranjenicima koje je propast NDH zatekao u zagrebačkim bolnicama. Taj dio neodoljivo podsjeća na ono što se događalo s vukovarskim ranjenicima 1991. godine.

ZAPOVEDNIK ĐOKO JOVANIĆ

- Sve podatke koje ću iznijeti u knjizi dobio sam na temelju dugogodišnjih razgovora s brojnim svjedocima tadašnjih zbivanja te

zahvaljujući uvidu u dokumentaciju iz tog vremena. Dakako, ne može se sa stopostotnom sigurnošću uzeti da je, kako iz tabela proizlazi, pogubljeno točno 26.168 žrtava, ali je ta brojka vrlo blizu istini.

Tog svibnja 1945. jedinice koje su činile zločine bile su 28. srpska udarna divizija te 6. lička proletarska, pod zapovjedništvom Đoke Jovanića, ali i vojna i civilna Ozna.

Te tri skupine egzekutora unaprijed su planirale brutalni krvnički posao, a to je likvidacija nevinih Hrvata bez presedana. Od velike su im pomoći bili i doušnici iz samog grada. Tada se u cijeloj Hrvatskoj vodio rat

poslije rata, što je blaga riječ, prije bih rekao da je to bilo etničko čišćenje i genocid nad hrvatskim narodom - tumači Marušić.

I dok je o nekim logorima i stratištima već pisano za javnost, Marušić prvi put iscrpno donosi pojedinosti o sudbini ranjenika u zagrebačkim bolnicama. Popisao je sve bolnice koje su tijekom rata služile za prijam vojnih ranjenika, te je s velikom vjerojatnošću utvrdio koliko je ranjenika iz svake bolnice izgubilo život.

- Iz isprava je vidljivo da su liječnici pokretnim ranjenicima od 3. do 7. svibnja ubrzano davali otpusna pisma kako bi mogli otići i spasiti glavu. No, nitko nije očekivao da će se dogoditi takvo klanje kakvo je ubrzo uslijedilo.

U bolnicama su, uz nepokretne, ostali i brojni pokretni ranjenici koji su željeli biti na pomoć svojim kolegama. Usto su bili uvjereni da im se neće ništa dogoditi jer su ih štitile međunarodne konvencije, posebice ako nikome nisu ništa našao učinili - priča Marušić.

SMAKNUTI BEZ SUĐENJA

Što se pak dogodilo s ranjenicima dovoljno je, veli Marušić, pokazati na primjeru prim. dr. Tadije Drinkovića koji je bio ravnatelj Bolnice za plućne bolesti Brestovac na Sljemenu.

Kada se u bolnici pojavio general Đoko Jovanić sa svojim jedinicama, počeo je birati između bolesnika kandidate za strijeljanje.

Drinković je stao u zaštitu bolesnika, a Jovanić mu je odgovorio: "Doktore, čuvaj se da ti ne dobiješ žicu na ruke!"

- Ili, kad su na red došli bolesnici s Rebra, bolnicu su partizani opasali stražom, a oficiri Ozne ušli su u nju te preuzeli upisane knjige prijeteći služujućem osoblju da ništa ne smije zatajiti ili skrivati bolesnike.

Iako je na zgradi bio veliki crveni križ, ranjenici su odvedeni i smaknuti, bez utvrđivanja pravnih činjenica za svakog pojedinca.

Sa sigurnošću se može reći da su pogubljeni u Jazoviku kod žumberačkih Sošica, u Fučkarovom jarku na Mirogoju, gdje je danas Krematorij, na Dotrščini te na stratištima u Gračanicama koja su nabrojena u tabeli. Riječ je o gotovo pet tisuća ranjenika.

Srbijanski okupator činio je sve da svoje zločine sakrije, da im se izgubi svaki trag.

Primjerice, sve žrtve ubijene su gole, a pismohrane bolnica su uništene. Sačuvane su tek jednim dijelom upisne knjige s Rebra. Usto su bili likvidirani i zarobljenici koji su pokapali likvidirane žrtve. Svjedoci nisu smjeli ostati na životu. Njih su pak zatrpavali njihovi egzekutori.

Stoga knjigu završavam riječima dr. Ante Starčevića: "Tko ne zna svoju prošlost, slijepo ide u budućnost!" - zaključuje Marušić: Marušić će u knjizi priložiti i tri tabele.

U prvoj je popis zagrebačkih logora (Kerestinec, dvorac Laduč, Prečko, vojarnje u Kustošiji i na Ravnicama, Jankomir, Crljeni Jarek, gdje je danas Krematorij, te Kanal na mjestu današnjeg Autobusnog kolodvora) i stratišta (zaprešićke šljucare, selo Otok na Savi, šume kod Rovovca).

Laduča i Podsuseda, Škričev brijeg, groblje Sv. Barbare u Gornjem Vrapču, šume kod Grmošćice i Jelenovca, inundacije Save kod Cvjetnog naselja, potok Bliznec kod Šumarskog fakulteta, Črbekove šume u Granešini, Branovec-Oporovec, Jankomir i Streljana Mikulići), zatim popis 11 zagrebačkih bolnica u kojima su bili ranjenici, u trećoj će posebno biti popisana stratišta u Gračanicama gdje su pogubljeni i ranjenici te bolničko osoblje iz tamošnje bivše Zemaljske bolnice za tuberkulozu pluća na Brestovcu.

Večernji list 4. veljače 2002.

DOBAR DAN, SELAM ALEJKUM, POMOZI BOG, MIR I DOBRO

Monsinjur dr. Pero SUDAR, uz ostalo i promicatelj katoličkog školstva u BiH, prigodom svečanog otvaranja Katoličkog školskog centra "Sveti Franjo" u Tuzli 10. studenog 2001. godine, između ostalog, je rekao:

Nije nažalost zanemarljiv broj onih koji nas nisu razumjeli. Umjesto pomoći, otvaranju i radu ovih škola, što ih mi rado zovemo škole za Europu, odmagali su nam i odmažu i oni od kojih se to nismo nadali.

Oni na koje se ova prozivka odnosi, a koju je prenio i prošli broj "HRVATSKOG GLASNIKA", sasvim sigurno, prepoznali su se, ali nisu imali hrabrosti i dostojanstva reagirati.

Šute i šutjet će kao posljednje hinje čekajući šansu da zadaju neki svoj niski udarac. Unatoč tome ova škola će raditi i postizati dobre uspjehe kao i do sada.

Fra Petar MATANOVIĆ, vikar Franjevačke provincije Bosne Srebrene i gvardijan Franjevačkog samostana u Tuzli, bio je posebno dirnut svečanim činom otvaranja KŠC "Sveti Franjo" u Tuzli. Dirnut i ganut - govorio je inspirativno, iz srca i duše, a nazočne pozdravio riječima: **Dobar dan, selam alejkum, pomoz Bog, mir i dobro.**

Matanovićev pozdrav je praćen pljeskom i to je dobro.

Međutim, nije dobro to što se slični, multi pozdravi, ne čuju od strane drugih vjerskih velikodostojnika i službenika, a niti od političara.

Očito, jedan je fra Petar, ne samo u Tuzli i Franjevačkoj provinciji, nego u BiH, pa i šire.

Karlo FILIPOVIĆ, tada predsjednik, a sada dopredsjednik F BiH, na otvorenju KŠC-a u Tuzli posebno je naglasio:

- Završetak izgradnje i otvorenje Katoličkog školskog centra znači da smo svi mi postali bogatiji.

Citiranim riječima se nema što dodati niti oduzeti, ali nije poznato da je drug/gospodin Filipović osobno što učinio da ovaj školski centar ima manje problema.

Dr. Sead AVDIĆ, naš Tuzlak, visoki BiH i SDP-ov dužnosnik, je na svečanom otvorenju KŠC-a u Tuzli, naglašeno rekao: **- Invencija je prirodni saveznik mladih ljudi koji žive u BiH. Invencija iz koje nastaju inovacije, nova znanja, kreativnosti i stvaralaštvo. To je ono što gradi budućnost Bosne i Hercegovine, a to je znanje.**

Gospodin Avdić je dobro zborio, ali do današnjeg dana nije ništa učinio da spomenuta mladost ima bolje uvjete za realizaciju svoje inventivnosti. A, možda je citirani govor bio uvertira za ovogodišnju predizbornoj kampanju.

Jasmin IMAMOVIĆ, načelnik Općine Tuzla, također je bio jedan od govornika na već spominjanoj svečanosti i posebno naglasio: **- I mi, od nedavno i od danas, sa ponosom pričamo kako imamo najljepši Katolički školski centar u BiH, a vjerojatno i na jugoistoku (Europe - op. a.).**

Lijepo se načelnik ponosio, ali ostaje otvoreno pitanje što je poslije toga uradio da se u buduću možemo još više ponositi?

Josip VRBOŠIĆ, veleposlanik Republike Hrvatske u BiH je na svečanosti u KŠC-u posebno naglasio: **- Ovo će biti mjesto odakle će zračiti duh slobode, europski duh Bosne i Hercegovine, jer BiH je imala tešku povijest, ali zato joj nitko ne smije uzeti budućnost. (PITAM SE KAKVU!?) A vi ste ovdje da trasirate budućnost.**

Uz to, njegova veleposlanička ekscelencija je obećala da će susjedna i bratska Hrvatska pružati pomoć Hrvatima u BiH, pa i katoličkim školskim centrima. Lijepo bi bilo čuti je li sa riječi prešlo na djela.

Liječnik **Srećko TUNJIĆ**, prva fotelja Hrvatske seljačke stranke u Tuzlanskom kantonu ili županiji, svojevremeno je ponudio gospođi **Barbari CONTINI**, bivšoj šefici Ureda OSCE-a u Tuzli, dio svoga, -naslijeđenoga zemljišnog imanja, a da bi je time privolio da i dalje o stane u Tuzli.

Gospodin **Rade TUNJIĆ**, predsjednik Općinskog vijeća Lukavac, inače Bistarčanin po rođenju i življenju, na to je dodao da će lijepoj Barbari, Talijanki, omogućiti besplatno prenošenje zemljišta u vlasništvo.

To što je Rade ponudio besplatne usluge sasvim je jasno, jer ne troši ništa svoje, nego umanjuje općinske prihode i zlorabi politički položaj. Međutim, ostaje nejasno zašto i kako se "seljak" tako lako odriče zemlje.

P. S. Očito, mudri liječnik i seljak je sasvim bio siguran da gospođi Contini nije do bosanske i bistaračke zemlje. Slijedom toga i drugi Bistarčanin i drugi Tunjić, Rade, ponudio je državničko-općinske usluge, jer je znao da će sve ostati na riječima. Očividno i

jednom i drugom je to bila zgodna tema za razgovor, i eventualni usputni flert(ić).

Gospodine **Pejo BANOVIĆ**, doskorašnji zapovjednik Stožera civilne zaštite Tuzlanskog kantona, a sada umirovljenik i član HDZ-a, u jednoj televizijskoj emisiji je naizmjenice koristio termine **proračun i budžet**.

Svi koji su ga slušali i gledali razumjeli su što gospodin Banović govori, ali je istodobno napravio zabunu kojim jezikom govori - **hrvatskim, bosanskim ili srpskim**.

P. S. Sasvim je sigurno da će gospodin Banović za sebe reći da govori hrvatskim jezikom, a ovim lapsusima je dokazao i pokazao da između ovih jezika i nema razlika koliko ih političari prave.

Odavno nisam pročitao niti jedno priopćenje za javnost Županijskoga odbora HDZ-a Soli.

Kada malčice bolje razmislim, nisam ništa ni izgubio, jer su svojevremeno česta priopćenja bila predugačka, jezično teška i stranačko-politički ne baš jasna.

S obzirom na to da su se HDZ-ovi zastupnici vratili na parlamentarno-političku scenu možda im ta priopćenja i ne trebaju.

To što bi imali, trebali i morali mnogo toga reći u svezi s Hrvatima i njihovim nedaćama u BiH i tuzlanskome kraju, izgleda ih nije briga ili bisere prikupljaju i čuvaju za predstojeću predizbornoj kampanju.

Na ta pitanja i dileme trebao bi odgovoriti gospodin **Mijo KREŠIĆ**, predsjednik Županijskog odbora HDZ-a Soli. Ukoliko nema vremena neka malo više angažira nedavno umirovljenog **Peju Banovića** ili još bolje neka honorarno angažira vještoga glasnogovornika.

Ako misli da sam kandidat za tu i takvu dužnost, moj odgovor je da sve ima svoju cijenu.

Gospodin **Ivica MARINOVIĆ**, predsjednik Općinskog odbora HDZ-a Tuzla i zastupnik u Zastupničkom domu Parlamenta F BiH (**više zastupnik nego predsjednik**) nedavno se, na televiziji - s pravom i kritički osvrnuo na predloženi i (ne)usvojeni proračun Federacije BiH za 2002. godinu, naglašavajući da je on predizborni, a ne razvojni.

Kakvi li su proračuni bili kada je uvaženi Marinović bio u vladajućoj garnituri, zajedno sa partnerskim SDA-om.

Krivo (o)gledao: Nikola J. IVANOVIĆ

DESET GODINA PRIJE: ŠTO SU PROROCI PORUČIVALI PRED NOVU 1992.

Šućur Alija, biće provalija

Prelistavao: **Fatmir ALISPAHIĆ**

Tržište proročanstvima i vradžbinama moćnije je od zdrave pameti, samim tim što je čovjek krhka biljka koja i u tome pronalazi slanku snage. U povijesti civilizacije bezbroj je "profulanih" vidovnjačkih vizija. Bezbroj je događaja koji se nikome nisu prikazali, uključujući i 11. septembar 2001. ...Bez obzira što na hiljade ljudi svakodnevno drma glavama, zavrče očima, ne bi li proniknulo u tajnu budućnosti.

ČORBA IZ PROKUHANOG KARBURATORA

Vrijeme pred Nove godine samo je po sebi podatno za vradžbinska mantanja. Tada u novinske stupce izmille ljudi čudnih imena i strašljivih očiju, da nam kažu što će se zbiti u godini što dolazi. No, novine, po isteku mandata, služe za potpalu vatre, za metanje blatnjavih kundura, a na autobusnim kolodvorima i po prigradskim kavanama i kao toaletni papir, pa u tom brlogu prolaznost nestaju i ove vidovnjačke vizije. Na svu sreću u bosanskoj su tarlahani ipak opstale biblioteke, u kojima se može zaroviti u periodiku iz raznoraznih vremena. S nijetom da pronađemo vidovnjačke vizije od prije deset godina, zaputili smo se u jednu od naših narodnih biblioteka. Prelistavajući periodiku iz 1991., zapahnuo nas je sjećanje na prokurali bosanski karburator, u kome su se krčkale i prdovizije raznih proroka.

Prvog travnja 1991. dogodio se upad hrvatskog MUP-a na Plitvice, a prvog svibnja sukob MUP-a i JNA u Borovom Selu. U BiH je otkriven prvi transport oružja, kod Ustiprača. U svibnju kod Bileće. U lipnju izbija kratkotrajni rat u Sloveniji. U ljeto je napadnuta Hrvatska. U BiH je 300.000 nezaposlenih. Cijene dobile shizofreniju. Nafta nema, iako nam je predsjednik islamski mislilac. Blokirana luka Ploče. Ruše se mostovi na Savi i Uni. Bh. privreda k'o danas, smrtnje. U istočnoj Hercegovini prve barikade, noćne straže. U rujnu, po dolasku crnogorskih rezervista u Hercegovinu, tisuće Bošnjaka i Hrvata je napustilo svoje domove. Jednom riječju: opsesija neizvjesnosti.

BOLEST UVOZNA, A GODINA GLADNA I RODNA

Prorok iz Sarajeva Ljubiša Trgovčević nije krio svoj optimizam pred nastupajuću Novu 1992. godinu. On je izričit - Sve će se završiti mnogo bolje nego što mediji predviđaju. Nova Jugoslavija će biti u konfederalnom sistemu. U narednoj godini dva političara će otići sa političke scene. To su Tudman i Milošević. Umjesto njih, na vlast će doći dvojica mladih ljudi koji će naći kompromis. JNA će ostati jedinstvena, ali će doživjeti ogromnu transformaciju čak 60% kadra će otići, a doći će mladi. Civilno lice doći će na njeno čelo. BiH će iz ovoga kaosa izaći ojačana. Međutim,

ŽUPANIJSKI/KANTONALNI ODBOR HSS BIH TUZLA PRESS KONFERENCIJA ZA NOVINARE OBRAĆANJE JAVNOSTI, ZAINTERESIRANIM I ODGOVORNIM POLITIČKIM, DRUŠTVENIM I INIM SUBJEKTIMA ZA PROVEDBU ODLUKE USTAVNOG SUDA BIH O KONSTITUTIVNOSTI NARODA NA CIJELOM PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE.

Županijska/kantonalna organizacija Hrvatske seljačke stranke Bosne i Hercegovine Tuzla je svjesna teške i duboke političke, gospodarske, socijalne i moralne krize u kojoj se nalazi naša domovina i država Bosna i Hercegovina, pa i Tuzlanski kanton, a također i naše okruženje. Naša organizacija, vjerna tradiciji i nauku braće Radić, u svome radu zazoru od svakog nasilja u životu i političkoj borbi držeći se principa da su u političkoj borbi sredstva isto toliko važna kao i ciljevi, slijedeći našu životnu filozofiju: živjeti u skladu s Bogom, ljudima i prirodom. Kao baštiniči takve tradicije i stoljetnog mukotrpnog političkog rada i iskustva, i golemih uspjeha nastojimo u ovoj teškoj i zamršenoj sadašnjosti politički djelovati i dati doprinos našoj budućnosti. Baština HSS je i naša obveza stvar naroda kojem pripadamo, susjedima i zemlji u kojoj živimo. Provedba Odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o konstitutivnosti naroda na cijelom području BiH, u našoj političkoj i društvenoj datosti je povijesnog značenja i značaja i po važnosti je u rangu s Referendumom u BiH (29. II. i 1. III. 1992. godine).

Svjesni činjenice i povjesno nastale političke i društvene datosti da je na prostoru Bosne i Hercegovine povijest isfiltrirala tri identiteta, tri naroda koji su samom tom činjenicom i datošću esencijalni konstituenti očekujuće i potrebne države. Ova važna i prevažna činjenica determinira naš odnos i politički stav spram toga projekta u kojem je konstituens i hrvatski narod Bosne i Hercegovine. Također smo svjesni činjenice da primat nadležnosti, vlasti, pa i odgovornosti u Bosni i Hercegovini, a u nekim aspektima i šire (u okruženju BiH) ima Međunarodna zajednica. Isticanje primata Međunarodne zajednice u Bosni i Hercegovini nema za cilj umanjeње odgovornosti i značaja bilo kojeg njenog konstituenta, pa samim tim i političkih, društvenih i inih predstavnika i dužnosnika hrvatskoga naroda Bosne i Hercegovine. U ovom kontekstu svoju odgovornost i obvezu ne smije i ne može izbjeći i Republika Hrvatska.

Zbog nejasnoće, promašaja, grešaka, nedovoljne ozbiljnosti i nepostojanja jasne politike u BiH i spram BiH navedenih subjekata motiviran je i ovaj čin našeg

bojim se ratnih posljedica na ekonomiju, bojim se gladi ove zime - poručuje zabrinuto vidoviti Ljubiša, jerbo je skont'o da pravi vidovnjak mora u nečemu biti i mурdroserno zabrinut.

Vidovita Semiza iz Miljevine kod Foče predviđjela je da u BiH 1992. neće biti rata, ali će biti, kako je kazala - roškanja, što bi ga značilo manjih incidenata.

Bit će velike bolesti - rekla je vidovita Semiza - napadat će malu djecu, a napadat će i odrasle. Ta bolest će biti uvozna, iz drugih zemalja. Od nje će i domaće životinje krepavati, odilaziti, kao što su kokoške, krave, ovce. Divlje životinje, kao što su medvedi, napadat će na domaće životinje. Bit će gladi. Godina će biti rodna od ljeta, rodit će žitarice, a i grožđe. Sve u svemu, narod će se smiriti, doći će sebi - prerekla je za 1992. vidovita Semiza. Marin Cvijović, poznati predratni ekspert za tarot-karte, ustvrdio je da se ji-džang i tarot slažu da će propadanje, koje je prisutno u svim sferama stvarnosti, naći svoje pozitivno rješenje u povjerenju i angažiranju. - Možemo očekivati da se sve ovo što sada proživljavamo, a što nas je sve obeshrabilo i zamorilo, zaboravi u 1992. godini. Krenut ćemo u veselije i optimističnije dane sa olakšanjem minolog i osmijehom budućeg - predvidio je pjesnički nastrojen tarotli Marin.

MANJE ŠLEMOVA, A VIŠE KOMBINEZONA

Među najpoznatijim imenima vidovnjačke estradne scene bivše nam domovine svakako je bila proročica strašljivog imena - VAVA. Pored kamare profulanih proročanstava za 1992. godinu (npr. u 1992. bit će pronađen lek protiv SIDE), Vava je progovorila o onome što je ljude najviše zanimalo...

- Jugoslavija, sve nas to interesuje, neće se rascepkati, bez obzira na sve želje naših suseda, kao i onih koji to žele zbog sopstvenih fotelja. Promeniće se sve što je bilo maligno u našoj zemlji. Jer ovaj tumor od koga svi strahujemo neće imati ekspanziju. Oni zbog kojih se ovo desilo, u sledećoj godini neće dominirati. Mirniji period nas čeka što se tiče svega što je do sada izazvano ne voljom naroda. Oni koji su radili u ime naroda imaće u sopstvenom domu kijamet pa se neće moći baviti i narodom. Dve ličnosti sa političkog vrha imaće teških združenih problema, tako da će sama bolest biti dovoljna da siđu sa scene. Odahnućemo. Sukobićemo se sa socijalnim problemima koji su već odavno primarni, ali zamaskirani ratom. Prebrodićemo to u septembru iduće godine, ali uz manje raznih šlemova. Naravno, uz pomoć radničkih kombinezona - kazala je VAVA, kao da je završila Marksističku školu u Kumrovcu. No, VAVA je imala radosne vijesti za građane Bosne i Hercegovine, ona je u svojim fildžanima vidjela sljedeće: Želim posebno obradovati građane BiH, želim im poručiti da Bosna i Hercegovina neće biti poligon za novi rat. Niti će se deliti po veroispovesti.

Ostaje nepoznanica da li se Alija Izetbegović ugledao na Vavu kad nam je poručio: Spavajte mirno, rata neće biti.

obraćanja. Želimo vjerovati da nam se neće zamjeriti što, sa ove niže razine, na ovaj način i ovako reagiramo. Držimo da smo svi odgovorni, ali ne u istoj mjeri. Zabrinuti smo razjedinjenošću i zavađenošću Hrvata Bosne i Hercegovine, pa i Hrvatske spram problema u BiH, te ponižavanju, minimiziranju i gaženju interesa, pa i dostojanstva Hrvata BiH od strane visokih predstavnika i dužnosnika Međunarodne zajednice u BiH.

Imali smo nadu u pozitivnu ulogu Međunarodne zajednice u Brčko Distriktu i očekivali da će taj prostor i grad Brčko zaista prerasti u Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine i osloboditi se od velikosrpsstva i četništva. U vezi toga je naša organizacija i reagirala 25. IV. 2001. godine, a još 6. XI. 1999. godine je naš predstavnik napustio sudjelovanje u radu Okruglog stola na temu: Implementacija arbitražne odluke o Brčko Distriktu u organizaciji Alternativnog ministarskog vijeća BiH, jer se taj skup održavao na adresi, Hotel Revena, Bulevar Draže Mihailovića br. 3 Brčko.

Nedavno doznajemo za odluku o preimenovanju ulica u Brčkom u kojoj se navodi da će 60 ulica dobiti nazive srpske provenijencije, 60 bošnjačke, a 30 hrvatske. Tko god poznaje našu povjesnu zbilju zapitat će se, je li to moguće. Je li to nagrada velikosrpskoj politici i četništvu što je (1941. do 1944. godine) iz Gornjeg Podrinja protjerala desetke tisuća Bošnjaka od kojih ih se preko deset tisuća naselilo u Brčkom i okolici, da bi ih zajedno s Hrvatima 1992. godine protjerali s tih prostora. Pitamo, kako se u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine moglo i može odstupiti od pariteta sva tri naroda. O tome se nije čuo glas odgovornih predstavnika i dužnosnika Hrvata BiH. Znamo i razumijemo da to ne mogu izboriti Hrvati Brčko Distrikta. Budući da to nije stvar samo lokalne samouprave, nego i pitanje konstitutivnosti i suvereniteta, što iziskuje adekvatan stav i angažiranje, kako odgovornih Hrvata tako i predstavnika Međunarodne zajednice. Stoga apeliramo na sve predstavnike hrvatskih političkih stranaka u BiH, zastupnike u vlasti, izabrane i imenovane, političke Hrvate u SDP BiH i sve druge koji su pozvani i odgovorni za situiranje političkih interesa Hrvata BiH da svoje vektore udruže u rezultantu hrvatske politike u Bosni i Hercegovini. Nemamo protiv da visoki predstavnik za BiH Wolfgang Petrisch bude kancelar BiH i što ima vicekancelare gospodu, Lagumđžiju i Ivanića, ali tražimo da imenuje i trećeg vicekancelara iz reda hrvatskoga naroda koji će zastupati i interese Hrvata BiH u ovom turbulentnom političkom vremenu.

**Za Ž/K odbor HSS BiH Tuzla
dr. Srećko Tunjić, predsjednik**

MUHAMED HEVAI USKUFI

**"(...) Mnogo je lijepih rječnika napisano,
Sve kao dragi kamen pribраниh (cijenjenih) i
omiljenih,
Ali nema napisana na bosanskom jeziku (...)"**

Iz Predgovora Potur Šahidije

Od 20. do 22. prosinca 2001. u Tuzli je obilježen jubilej četiri stote obljetnice rođenja Muhameda Hevai Uskufija i tristo sedamdesete obljetnice pojave prvoga bosansko-turskoga rječnika. U tim prigodama upriličen je dvodnevni znanstveni skup za koji se ne bi moglo reći da je imao očekivanu znanstvenu razinu niti zasluženu posjećenost.

Prvi dan je u Kristalnoj dvorani Hotela "Tuzla" naizgled bilo dovoljno Uskufijevih poštovatelja, ali taj prvi pogled bio je privid: među publikom je bio mali broj studenata mali broj tuzlanskih profesora bosanskoga/hrvatskog jezika i književnosti i, uopće, mali broj ljudi koji u ovom gradu obnašaju značajne funkcije u obrazovanju, znanosti i kulturi.

Dvoranu su u najvećem broju popunili učenici Behram-begove medrese.

Drugi dan skup se održavao u kongresnoj dvorani i bilo je nelagodno sudjelovati u tako malobrojnom slušateljstvu.

Uskufi i alhamijado književnost kao historijsko-kulturološki fenomen pismenosti ima nemjerljivo značenje za sve bosanske narode, posebno za Bošnjake, a osobito za Tuzlake. Koji je način da se to naglasi, da se pozornost prosječno zainteresiranoga tuzlanskog intelektualca skrene u pravcu u kojemu jedino treba biti usmjeren, ako ga se imalo tiču opće bosanske vrijednosti?

Dobar je način na koji je to uradio Organizacioni odbor prosinačkoga Znanstvenog skupa u Tuzli, predvođen predsjednikom Jasminom Imamovićem, načelnikom općine Tuzla. Što više skupova u raznim prigodama pa makar i ne bili adekvatno praćeni, napominjat će ljude i ukazivati na vrijednosti koje, često iz sasvim subjektivnih razloga, nismo odnjegovali.

Autor prvoga bosansko-turskoga rječnika u stihovima i drugoga rječnika bosanskoga jezika uopće, Muhamed (ili Mehmed!) Hevai (Hevaji) Uskufi (Uskufji) rođen je u Dobrnji kod Tuzle 1601., a možda i u (Donjoj) Tuzli! Najveći je pjesnik alhamijado književnosti, ali su podatci o njemu oskudni i nepouzdan.

Riječ **alhamijado (aljamiado)** iskrivljena je arapska riječ *el a' džemijje*, što znači *strani, nearapski*. To je književnost na bosanskom/hrvatskome jeziku pisana prilagođenim arapskim pismom *arabicom/arebicom*. Pisali su je bosanski muslimani u XVII. stoljeću. U većini slučajeva ovu su književnost stvarali manje obrazovani pjesnici, iz naroda, koji nisu poznavali ni orijentalnu, ni europsku literaturu. Hevaji se ne uklapa u tu opću sliku. Bio je visoko obrazovan i pisao je, osim na materinskome i na orijentalnim jezicima.

S rijetkim izuzetcima, alhamijado književnost ima, najčešće, pobožno-didaktički karakter, a glavne lirske vrste su joj *ilahije* (pobožne pjesme u slavu vjere i Boga) i *kaside* (poučne pjesme svjetovnoga karaktera čija se didaktika zasnivala na religioznome moralu). Obje vrste pjesama

pisane su kratkim stihovima, u kiticama od četiri stiha čiji se posljednji red redovito ponavlja, poput refrena.

Vrijednost alhamijado književnosti više je povijesno-lingvistička, negoli književna. Dr. Fehim Nametak je posebno naglasio, pored značenja i uloge rječnika, i značenje Uskufijeve posljednje pjesme "za koju se zna", *Poziv na vjeru (na viru)*.

"Napisah rječnik, od njeg ima koristi kad se znađe"

Za nastanak *Magbul-i-arifa* (ono što se sviđa učenu čovjeku, privlačan za znalca), rječnika popularno poznatoga kao Potur-Šahidija (pučki rječnik po uzoru na Saidiju), značajno je postojanje tursko-perzijskoga rječnika u stihovima čiji je autor turski pjesnik Ibrahim Šadija. Taj rječnik iz šesnaestoga stoljeća bio je uzor Uskufiju koji je svoj tursko-bosanski rječnik također priredio u stihovima.

"Autograf tog dvojezičnog, tursko-bosanskog, stihovanog rječnika nije pronađen; poznato je nekoliko kasnijih prepisa, od kojih je jedan dospio do Upsale (Švedska). Prepisi se međusobno razlikuju, uslijed čega su u literaturi prisutna krupna nesuglasja u vezi sa jezikom samoga originala. Tako su, recimo, prepisi Hevajinoga djela uglavnom ikavski, premda je tuzlanski, maternji govor autora, nesumnjivo ijekavski 'otkad ijekavski govori postoje', pa se osnovano pretpostavlja da je i original pisan ijekavicom."

Ovako je pisao dr. Senahid Halilović, pozivajući se na I. Brabeca i I. Smailovića.

Ovaj zanimljivi, vrlo poseban rječnik pisan je na turskome jeziku, u stihovima po arapskoj metrici. Neke naše riječi tumače se turskim, a u nekim slučajevima prvo je navedena turska riječ pa objašnjena našim. Leksik *Potur - Šahidije* najobimniji je dio djela.

Sedam stotina riječi nisu naročito sistematizirane. Date su u 13 poglavlja: Bog i čovjek; Boje, poljoprivreda i dani u sedmici; Elementi prirode; Seljački život; Dvorište; Ljubavni život i brak; Tijelo i bolesti; Smrt i putovanje; Polje i kuća, Biljke i životinje; Obitelj; Divljač i šuma; Brojevi i ostalo. Njegova vrijednost je, u prvome redu dokumentarna, jer odražava narodni govor tuzlanskoga kraja u 17. stoljeću, a onda i jezikoslovno-književno-povijesna.

Pored *Poziva na vjeru* ili *Ja, kauri, vama velju* ovako naslovljenu objavio ju je Vlatko Pavlečić 1971. u knjizi *Zlatna knjiga hrvatskog pjesništva (sic!) od početka do danas, Hevai je napisao Savjet ženama; Bosanski da vam besidim, bratani; Molimo se tebi Bože; Bože jedini, ti nas ne kinji; Višnjeg Bogu koji sve sazda i jednu proznu Molitvu*.

"Pamet nije bit se, klati, već na viri biti brati"

Pjesma *Poziv na vjeru* napisana je 1651. i ima 25 kitica. U njoj se pjesnik izravno obraća *kaurima* (arapski = nevjernik, muslimanski naziv za kršćanina) i poziva ih *na viru!* Pavlečić je u svome izboru objavio samo 16 kitica i to je vrlo zanimljiv podatak. Zaista se, čitajući ove stihove kao misaona bit, poanta pjesme, nameće misao o pozivu na povjerenje.

Imati u nakoga vjeru; dati nekome nešto na vjeru; u našim narodnim govorima znači: Imati povjerenje, dati na povjerenje. Narodni pjesnik kaže:

Tko je vjera, a tko li nevjera (tko je od povjerenja, a tko nije), ili A, evo ti tvrdi vjeru dajem (imaj u mene povjerenje), pa još:

Nije vjera tvrda u jačega (ne vjer jačemu, nemaj u njega povjerenja). Iako se na Znanstvenom skupu moglo čuti drugačije tumačenje (Pjesma je poziv kršćanima da promijene vjeru!), Hevaji je svojom pjesmom, ipak, prije, pozvao kršćane na povjerenje i pomirenje, nego na prihvaćanje nove vjere. To se može ilustrirati stihovima:

Otac jedan, jedna mati

prvo bi nam valja znati.

jer ćemo se pasji klati?

Hod'te nami vi na viru!

Pamet nije bit se, klati,

Već na viri biti brati,

Vrlo pravo, virno stati.

Hod'te nami vi na viru!

Interesantno je da Hevaji svoje suvjernike naziva Turcima, obraćajući se kršćanima u ime muslimana:

Mi Turčini virno žiti,

i sa svijtom obaviti,

bez posla se nije biti.

Hod'te nami vi na viru!

Na znanstvenom skupu nije bilo nijedne zamjerke Hevajiu zbog spomenutoga imenovanja sunarodnika, a bilo je za očekivati, kada se zna koliko se zamjera I. Andriću koji u sličnim kontekstima koristi isti lokalni (pučki, kaurski), bosanski naziv za domaće muslimane.

Pjesma je pisana dobrim narodnim jezikom i, gotovo, bez turočazama. *Zanimljivi su arhaizmi paka (zato); jer (zašto); hudi (jadan); vlako (vlak-voz) kao i obilici, kamō, žiti, svinjiti, kinjiti* koji se danas, u široj javnosti, ne doživljavaju kao bosanski.

Zadnja kitica kod Pavlečića glasi:

Dobro znade Donju Solan

rad Hevaji biti viran.

Pomoćucin, Bože jedan!

Hod'te nami vi na viru.

U verziji, koja je otisnuta kao raster na pozivnici za Tuzlanski znanstveni skup ona glasi:

Dobrnjatan Doljno Solan

radi Hevaji je viran.

Pomoćucin, Bože jedan!

Hod'te nami vi na viru!

Budući da se podatci o Uskufijevu životu i radu uglavnom crpe iz njegovih djela, vidno je da dvojba o rodnome mjestu proistječe iz citirane posljednje kitice.

Međutim, bez obzira je li se pjesnik i leksikograf rodio u Dobrnji ili u Tuzli, on je ovdašnji, našijenac. To je razlogom da za njega zna svako naše dijete koje se školuje, a pogotovo ono koje se šalje na velike škole. To je, također, razlogom da Tuzlaci napune i najveću dvoranu kada su jubileji vezani uz čovjeka s ovih prostora koji je u 17. stoljeću bio tako obrazovan da ga možemo porediti sa suvremeniciima u našim susjedstvima i šire.

Marica PETROVIĆ

OSNOVANA HUMANITARNA ORGANIZACIJA "INTERNACIONALNI MEĐURELIGIJSKI CENTAR MOST - TUZLA"

19. listopada 2001. godine održana je osnivačka skupština humanitarne organizacije "IMCMT".

"Internacionalni međureligijski centar MOST - Tuzla" je humanitarna, dijaloško-ekumenska, dobrovoljna organizacija građana islamske, katoličke, pravoslavne i drugih vjeroispovijesti koji se udružuju radi kreativnoga podsticanja umjetničkog, multikulturalnog i multireligijskog zajedništva, te pružanja materijalne i druge pomoći, zbrinjavanja, stručnog usavršavanja osoba bez obzira na vjeru, spol, nacionalnu i socijalnu pripadnost.

Skupštinu sačinjavaju po 10 članova iz tri vjeroispovijesti, a Upravni odbor sačinjavaju predstavnici triju vjera: fra Petar Matanović, Husein efendija Lugavić i protojerej Nikolaj Marković, sva tri predstavnika kolektivno rukovode Društvom, s tim da se uloga predsjednika rotira u mandatu od tri godine. Izabrana su i ostala tijela u skladu sa Statutom.

IMCMT zajedno radi s grupom MOST iz Holandije na izgradnji centra u Tuzli koji će biti simbol mira, pomirenja i dobre volje. Za gradnju Centra Općina Tuzla odobrila je lokaciju (stara Gimnazija), u izradi je i projekt, a dodijeljene su i privremene prostorije.

18. siječnja 2002. godine održana je 2. skupština u prostorijama Hrvatskoga doma, kojoj su prisustvovali i predstavnici grupe MOST iz Nizozemske. (Margreet Van Meggelen, sekretar, gospodin Cees Van Dalen blagajnik i Willem Van Wieren, svećenik - zamjenik predsjednice grupe MOST.

Skupštinom je predsjedavao efendija Lugavić s fra Petrom i sveštenikom Milanom Topićem. Nakon pozdravnih riječi predsjedavajućega fra Petar je predočio što se do sada uradilo na planu izgradnje centra MOST u Tuzli. Gosti su zadovoljni dosadašnjim radom i obećali materijalnu pomoć u realizaciji.

Na WEB stranicama Općine Tuzla bit će i organizacija MOST Tuzla pod nazivom "JA ČU POMIRITI SVIJET", a WEB stranicu će sačiniti i Nizozemci o našem Centru.

Zvonko BOSANKIĆ

Rukovodstvo IMCMT

Gosti iz Nizozemske
i članovi skupštine

Gost iz Nizozemske

Članovi skupštine

Članovi skupštine

BOŽIĆNO PRIMANJE

Društvo "Hrvatski dom" Tuzla s ostalim hrvatskim društvima, Franjevačkim samostanom i KŠC-om "Sv. Franjo", priredio je svečano Božićno primanje, 27. prosinca 2001. godine u Kristalnoj dvorani Hotela Tuzla, pod nazivom "Na tom mladom ljetu, veselimo se".

S radošću su dočekani brojni gosti s kojima je podijeljena Božićna radost. Svečano primanje učinili su još ugodnijim "Mješoviti crkveni zbor sv. Petra i Pavla" Tuzla, odabranim Božićnim pjesmama, a sve pod ravnanjem profesorice Evice Cerić.

Nakon pozdravnih riječi predsjednika Društva Hrvatskog doma gospodina Josipa Šimića i predsjednika Upravnog odbora Hrvatskog doma fra Petra Matanovića, ugledni gosti, politički prvaci, inteligencija, ljudi različitih vjera i nacija, vjernici i prijatelji hrvatskih udruga, nastavili su zajedno se veseliti kako to i dolikuje Božićnim blagdanima.

Zvonko BOSANKIĆ

SVIM NA ZEMLJI MIR VESELJE

Bosanskom kulturnom centru održan je 23. prosinca 2001. Božićni svečani koncert što su ga u povodu Božićnih blagdana priredile hrvatske i katoličke udruge grada Tuzle. To je bio još jedan događaj u kulturnom životu građana Tuzle koji su priredili Hrvati Tuzle svom gradu.

Ovakva božićna druženja uobičajena su svugdje u svijetu pa i kod nas. Svaki čovjek koji prijateljuje s Bogom, raduje se danu njegova dolaska na svijet i slavi ga. Pletemo Mu adventske vijenice, palimo svijeće, sadimo žito, kitimo mlado i staro drvo. Pjevamo Mu radosna srca.

Organizatori Božićnoga koncerta bili su: Društvo Hrvatski dom, HKD Napredak, Udru-

Zborovi i voditelji...

Fra Petar ima riječ...

ga Hrvatska žena, Franjevački samostan, KŠC "Sveti Franjo" i Matica Hrvatska, svi iz Tuzle.

Sudionici koncerta bili su: Mješoviti crkveni zbor župne crkve "Svetoga Petra i Pavla",

Nastup Vedrane Šimić

Frama, zbor franjevačke mladeži, Mješovita tamburaška skupina HKD Napredak - "juniori-seniori", Zbor KŠC "Sveti Franjo", članovi Matice Hrvatske, vokalna solistica Vedrana Šimić, studentica Muzičke akademije u Zagrebu, vokalna solistica Gabriela Petrović, matrantica Opće gimnazije KŠC i vokalna solistica Gabriela Andrejaš, učenica Osnovne škole KŠC.

Mješovitim crkvenim i gimnazijskim zborom ravnala je prof. Evica Cerić, uz klavirsku pratnju prof. Zrinke Andrejaš. Solistice na violini su bile Alisa Sutović i Tanja Čolić, učenice Gimnazije KŠC.

Voditelji ovoga svečanog koncerta su bili prof. Marica Petrović, predsjednica Matice Hrvatske Tuzla i fra Marko Kepić, đakon.

Program je tekao ovim redom:

Mješoviti crkveni zbor, uz klavirsku pratnju, izveo je: **Veselje ti navješćujem, Kyrie eleison i Narodi nam se**, pučke pjesme što ih je harmonizirao prof. Čestmir Dušek, zatim Sklopi blage očiće, pučku pjesmu iz Lepoglave, u harmonizaciji prof. Duška, solo je pjevala Gabriela Andrejaš.

Handelovu kompoziciju **Radost svem svijetu i Rodilo nam se djetesce**, uz klavirsku pratnju pjevao je Mješoviti gimnazijski zbor.

Vedrana Šimić, pjevala je pjesmu **Adeste Fideles**, kompozitora Johna, Francisa Wade.

Stihove i pjesme na božićne teme, u kombinaciji poezije i glazbe, pod naslovom **Božićni bljesak**, govorili su i pjevali članovi Matice Hrvatske učenici KŠC. To je bila jedna zanimljiva kombinacija uglazbljenih pučkih stihova i umjetničkog teksta, a sve u slavu Božića.

Crnačku duhovnu pjesmu **On među nas je došao**, na tekst Inocenta Mikića izvodili su članovi zbora FRAMA (Toliko nas je ljubio Krist, naš Gospod Bog!, kaže ova pjesma).

Gabriela Petrović pjevala je **Stille nacht**, glasovitu kompoziciju Franza Grubera, što ga je za dvije violine i klavir priredio Zlatko Špoljarević.

Napretkov tamburaški orkestar - JUNIORI-SENIORI pjevali su popularne pjesme **Sve ptičice iz gore i Sinoć ka' san ti proša'.**

Crkveni zbor izveo je Gloria. To je francuski napjev iz XVI. stoljeća, uz klavirsku pratnju gospođe Zrinke Andrejaš.

Vedrana Šimić, uz klavirsku pratnju prof. Zrinke Andrejaš, pjevala je **Ave Maria**, Franza Schuberta.

Let it be, pjesmu dvojca J. Lennona i P. Mc. Cartneya, iz glasovite grupe The Beatlesi,

Zadovoljna publika

izvela je FRAMA (Neka bude za mene Tvoja volja, Gospod!).

Gimnazijalci i Napretkovci izveli su tradicionalnu američku pjesmu **Jingle bells**, kompozitora Mate Leščana, u aranžmanu Lorenza Meirhofer.

Vedrana Šimić, pjevala je ariju Mimi iz Puccinijevе opere **La boheme**.

Crkveni zbor s pučkom albanskom pjesmom **Erna dimnit**, koju je harmonizirao prof. Dušek, pjevao je u znak zahvalnosti motri, časnoj sestri Klementini, samozatajnoj duši tuzlanske crkvene glazbe.

Vedrana Šimić, pjevala je Ave Maria u čast profesora Mirka Duška. Duškova skladba Ave Maria izvođena je, ne samo kod nas, nego i u drugim zemljama, posebno u Rimu, gdje je bila veoma zapazena.

Na kraju je gvardijan Franjevačkog samostana i tuzlanski župnik fra Petar Matanović zahvalio svim sudionicima ovoga veoma uspješnoga koncerta, te zajedno sa svima, zapjevao **Narodi nam se kralj nebeski**.

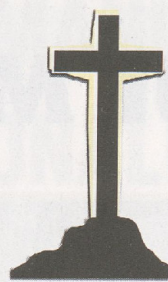

Ovaj koncert je za sve nas, za punu dvoranu Bosanskoga kulturnog centra bio izvanredni glazbeni događaj, koji su priredile hrvatske udruge našega grada. Glazbeno uobličeni, svi izvođači su se međusobno i potvđivali svojim glasom u taktovima Božićnih pjesama. Koncert je pripremljen s ljubavlju i na zavidnoj umjetničkoj razini. Raduje nas javni nastup mladih solista koji su svojim glasovima oplemenili prostor, posebno nastup studentice Vedrane Šimić, koja je postala zapazena umjetnica, što ju je iznjedrio Tuzlanski Napredak.

Probudila se zapravo ljubav kroz zvukovnu paletu, kroz poruke Božićnih pjesama, koje su svesremenske i koje su čitav program pretočile u trijumfalnu himnu **Svim na zemlji mir veselje**.

Priredio: J. N.

PUT KRIŽA

Vrijeme korizme na poseban način karakterizira pobožnost puta križa. Kroz riječi i slike vjernici na meditativan način proživljavaju misterij Kristove muke na križu. Pobožnost prema križu susrećemo već u ranom srednjem vijeku, a svoj puni zamah doživljava u vrijeme pojave redovništva (12. i 13. stoljeće). U početku se ona vezivala uz samostanske zajednice, ali ubrzo je zbog svoje pristupačnosti blagonaklono prihvaćena i od puka. Liturgijski jezik u Crkvi (sve do II. Vatikanskog sabora) bio je latinski: Sveto Pismo je bilo na latinskom, a takode i svi obredi... Kako velika većina vjernika nije poznavala latinski, ostajala bi religiozno neinformirana da nije bilo različitih pobožnosti. U tom smislu pobožnost puta križa predstavljala je sažetak evanđelja i na vjernicima prilagođen način približavala misterij Božjeg pohoda čovjeku. Događaji Kristove muke, smrti i uskrsnuća prikazivani su i slikovito. Istodobno slušanje Božje riječi i promatranje slika ostavljalo je na vjernike snažan dojam, što dakako može objasniti vjerničku privrženost ovoj pobožnosti.

Nadolazeća korizma prilika je da upravo kroz pobožnost puta križa još više obogatimo vlastito vjerničko iskustvo. Pobožnost puta križa uvijek iznova stavlja pred nas ista pitanja: Koji je smisao patnje, boli? Kako shvatiti i prihvatiti Boga koji žrtvuje vlastitoga Sina? Koje mjesto križ ima u mom životu?

ISUSA OSUĐUJU NA SMRT

I. POSTAJA

Ma koliko ljudi bili zli, oni se ipak rijetko usuđuju javno suprotstaviti dobru, ali kad se već odluče napasti ga, oni hine da je tobože lažno ili mu podmeću zlodjela. Upravo to se dogodilo u Isusovom sudskom procesu u kojem su vrijednosti potpuno izokrenute. Zlo je pretpostavljeno dobru. Njegovi suvremenici (a i oni koji su ga prethodno obožavali slušati) nisu bili spremni na promjene, pogotovo ne oni na vlasti. Novi pogled na život činio im se vrlo opasnim. Trebalo je to spriječiti. Zašto tako snažan otpor dobru? Zato što nas dobro stavlja pred odluku, pred posve novi život. Lakšim se čini nastaviti po starom. Čovjek se najviše opire tamo gdje je slab, a slab je u iskazivanju dobra drugima. Zato i ovolika pobuna prema dobru, prema dobrom Isusu..

ISUS UZIMA NA SE KRIŽ

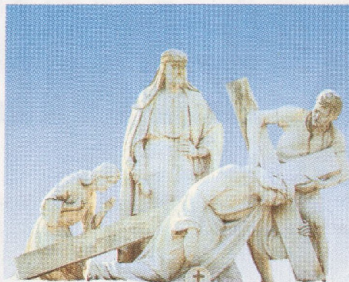

II. POSTAJA

Isus prihvaća kraljevsko dostojanstvo, ali ga ne shvaća u ovosvjet-skom značenju, već kao moć koja mu je dana odozgo. A ona je bila u suprotnosti sa silama s kojim su nastajale država i njezini predstavnici. Njegovo kraljevstvo obuhvaća sve ljude "od istine" i sve one koji u Isusu vide smisao vlastitoga života. Kraljevstvo završava na križu, u poniženju i nemoći. Ali, križ se pokazuje kao sila koja je sposobna privlačiti. I doista krenu za njim ogromno mnoštvo.

PRVI PAD POD KRIŽEM

Isusov pad pod križem zacijelo je razočarao i protivnike i pristalice. Protivnike, jer su se prestrašili da bi se moglo sve brzo svršiti, a oni

III. POSTAJA

raste. Isus ustaje. Pogledi upravljeni k njemu. Dokle li će izdržati?! I jedni i drugi se plaše brzog završetka. Željeli bi da potraje. I potrajat će.

SUSRET S MAJKOM

IV. POSTAJA

Naš život čini mnoštvo različitih susreta. Ipak, ima susreta koje više pamtim od onih drugih. To su istinski susreti, susreti nastali, ne iz potrebe, nekakve računice, već iz dara, nesebične ljubavi. Takvi su susreti rijetki. Takav je susret Isusa i majke. Mnogo više je onih svakodnevnih susreta čiju vrijednost mi ne znamo otkriti. Oni su nam dosadni, monotoni. Kad god možemo mi ih izbjegavamo. Tako se zatvaramo u sebičnost te i ne primjećujemo život oko sebe. A on nam se svaki dan nudi: u obitelji, na poslu, na ulici, u igri. Prihvatimo ga, jer život je u susretu.

ŠIMUN IZ CIRENE POMAŽE ISUSU NOSITI KRIŽ

V. POSTAJA

Ovdje se događa ono što smo priželjkivali. Ipak će mu netko pomoći. Pomoć je stigla u osobi Šimuna iz Cirene. Zahvalni smo mu za to, iako mu malo zamjeramo što se nije sam ponudio, već su ga morali prisiliti. Svjedoci smo kako se i danas ljudi rijetko i teško odlučuju pomoći drugima. Misli li tko na druge? Oni stoje tu svakodnevno pred nama. Mi se sklanjamo od njih, bježeći od njihovih pogleda, uživajući u vlastitoj samodostatnosti. Ali, što se to nas tiče! Mi smo tek nepoznati prolaznici u životima jedni drugih. A život je tako lijep! Posebno ako se dijeli s drugima.

ISUS I VERONIKA

VI. POSTAJA

Potpuno nepoznata, jednostavna žena, ali velika u svojoj jednostavnosti, osjetljiva za bol, odlučila je pomoći napaćenom Gospodinu, riskirajući vlastiti život. Nije ostala na pukom sažaljenju. Hrabro je istupila iz mase i izazvala čuđenje kod svih. Zar žena? Zar Veronika? Nisu mogli vjerovati?! Ali ona se nije dala smesti. Ljubav prema Gospodinu nije joj dopustila nijemo promatranje, već ju je potakla na aktivnost. A kakva bi to bila ljubav koja bi samo promatrala, statirala?! Kakva je to ljubav ako se konkretno ne ostvaruje, ako ne daje sve od sebe, ako ne riskira... Ljubav zamre kad prestanu strahovanja i nada.

DRUGI PAD POD KRIŽEM

Novi pad. Novo iskušenje. Nova napetost. I novo ustajanje. Ma koliko se osjećali čvrstima i postojanima, može nam se dogoditi

VII. POSTAJA

pjesima. Tko će drugi ako ne mi? Kad ćemo to učiniti ako ne sada?

ISUS I JERUZALEMSKE ŽENE

VIII. POSTAJA

Sposobnost žena da suosjećaju s nepravdom i patnjom očituje se ponajviše u sceni križa, gdje "nariču" i plaču za Isusom. Isusovo obraćanje njima prilično je oštro. On želi njihov plač preusmjeriti na drugu stranu. One se zgražaju i žaloste nad sudbinama drugih ljudi i strašno suosjećaju nad životima nevinih (i to je dobro!), ali one su katkada više zaokupljene stradanjima drugih da svoja i svoje djece i ne uočavaju. Isus to zna. Zato im i veli: "Plačite nad sobom i djecom svojom." Ne bježite iz svoje svakodnevne, iz svojih običnih života. Ako me želite žaliti, žalite me svojim životima. U njima najviše patim.

TREĆI PAD POD KRIŽEM

IX. POSTAJA

Ne priznati mogućnost pada jedna je od najvećih zabluda našeg vremena koja nas često odvodi u oholost iz koje ne znamo ustati. Naš svakodnevni život se bitno veže uz djelovanje. A djelovanje u sebi uključuje mogućnost padova. Strah od neuspjeha često nas učini "zadovoljnim" postojećim stanjem. Zatvaramo se u samodostatnost. Provodimo život statirajući i ne osjećamo potrebu za njegovom promjenom. Uopće nas ne pogađaju egzistencijalna životna pitanja. Štoviše, klonemo ih se jer smo smisao života našli u produžavanju postojećeg stanja. Smirenost i usidrenost na jednom mjestu bez želje za novim iskustvima uokviruju naš život. A, ako nam nedostaje želja za novim, kako ćemo poslije pada znati početi iznova? Blago onima koji u svojim slabostima znaju prepoznati snagu. Oni su najbliži Kristu.

GOLI ISUS

X. POSTAJA

U čemu se sastoji prava vrijednost čovjeka: u njegovu imanju, u izgledu, u znanju? Tek kad čovjeku izuzmete sve što ima, kad ga u potpunosti razotkrijete - tad je moguće uvidjeti njegovu pravu vrijednost. Čovjek se voli skrivati, predstavljati drugačijim no što stvarno jest. Sve je to, ipak, uzaludno! Cijenimo jedni druge po uvjerenjima, načinu života, dobrim djelima! Bogatstvo - njegova vrijednost je neznatna u usporedbi s onim što nas čeka. Ne težimo za neznatnim, jer ćemo postati nesposobni za velike stvari! Pred Bogom ne postoje maske, on nas želi gole, onakvima kakvima nas je i stvorio.

ISUSA PRIBIJAJU NA KRIŽ

XI. POSTAJA

Stajati između neba i zemlje, između Boga i ljudi bijaše njegovo poslanje. Učinio je to dragovoljno iz ljubavi prema čovjeku i Bogu. Samo tako štovanje njegove muke može biti smisleno. Nisu važne fizičke boli koje je pretrpio, jer se njegovo poslanje, njegova otkupiteljska zadaća i ne sastoji u beskraju mnoštvu muka. Vrijednost se sastoji samo u veličini ljubavi kojom je povezao daljinu s blizinom, osamljena čovjeka s Bogom. Kad ovo ne bi bila istina, onda bismo mogli reći da su neprijatelji njegovi prinijeli žrtvu, oni koji su izazvali bol. No, budući da nije bitno to, nego ljubav, razapinjanje na križu Isusova je žrtva. Darovao nam je ni više, ni manje, nego sama sebe.

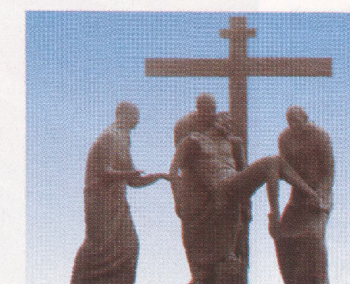
ISUS UMIRE

XII. POSTAJA

Smrt je vječna tajna. Uglavnom ju preziremo. Plaši nas i sama pomisao na nju. Svjesni smo da ona nadilazi naše snage. Ima li ipak nešto jače od smrti: - Ljubav! Samo ako netko stavlja vrijednost ljubavi iznad vrijednosti života, ako je spreman da dađe ljubavi prednost pred životom radi nje same, u tom je slučaju ona jača od smrti i prerasta smrt. A da bi mogla prerasti smrt mora najprije prerasti puki život. Ljubav je temelj besmrtnosti, neumrlosti. Ljubeći sve, Isus je svima izborio besmrtnost - uskrsnuće, jer ljubav je jaka kao smrt (Pj 8,6).

ISUSA SKIDAJU S KRIŽA

XIII. POSTAJA

"I dok ga skidahu, već je svanjivala zora, a noć se zacrvni od srama..." Najprije su ga pozvali "da side s križa da mu povjeruju", ali on se ne odazva. "Druge je spasio, a sam sebe ne može" - izrugivali su mu se njegovi neprijatelji. Ali on je zbog toga i došao - spasiti druge, ne sebe. I to ima smisla! Poslušnost Ocu, odricanje svoga prava i svoje moći iz ljubavi prema ljudima da bi ostao s njima do svršetka svijeta - to ga je prikovalo na križ. Ljubav prema nama razapela ga je na križ.

ISUSA POLAŽU U GROB

XIV. POSTAJA

Zavladala je grobna tišina. Svršeno je - mislili su mnogi. Isus je pokopan i tu prestaju sva nadanja. Ali, zar nije rekao "da će treći dan uskrsnuti"? Zar je sve ovo uzaludno? Valja nam čekati nedjelju, valja nam se nadati uskrsnuću...

Drago Bojić

Snimci: KRIŽNI PUT NA MARIJI BISTRICI.

Mogućnost snažnijeg "sakramentaliziranja" vlastitog života

Mogućnost snažnijeg "sakramentaliziranja" vlastitog života
Mogućnost snažnijeg "sakramentaliziranja" vlastitog života
Mogućnost snažnijeg "sakramentaliziranja" vlastitog života

"Nije na nama da unosimo duhovno u vremenito, ono je već u njemu: naša je zadaća da ga u njemu otkrijemo i oživimo, zapravo da ga u njemu priopćavamo. Vremenito je u svojoj svojoj cjelini Božji sakrament".

/E. Mounier/

Korizma (lat. quadragesima) je priprava za Uskrs. Vrijeme je to u kojem kršćani više nego u ostalim dijelovima godine razmišljaju o vlastitom odnosu prema Bogu i svemu onome što ih okružuje. Vrijeme je to najčišćeg i najkršćanskijeg života - razdoblje duhovne borbe i unutarnjeg čišćenja čovjeka. Posve je neprikladno gledati u korizmi prezir prema svemu što je ljudsko, ovozemaljsko i nesavršeno, kako se to nekad želi isforsirati. Ona nije "eskurs" iz vlastitog života, iz svijeta u kojem se živi. Zapravo, ona posve ozbiljno uzima stvarnost u kojoj živimo, i pruža nam mogućnost da tu stvarnost, ma kakva ona bila, kušamo "sakramentalizirati".

Kršćanin uvijek stoji pred Bogom u znaku svoga vlastitoga preispitavanja. No, preispitivanje vjere pred Gospodinom kao dio dinamike duhovnoga života svakog vjernika trebalo bi se odvijati u kontekstu vremena i prostora u kojem živi pojedini vjernik i vjerna zajednica. Pritom je nužno kušati odgovoriti kako ljudi shvaćaju svoj život, kako o njemu razmišljaju, u čemu gledaju najvišu vrijednost svoga vlastitoga života, u čemu gledaju svoj konačni smisao i kako prosuđuju svoju vlastitu odgovornost. U tom upoznavanju s "elementima ljudskog" treba zapažati pogrešne ideje, misao pravce, već stvorene obrasce u koje ljudi tijekom vremena upadaju: zabluda, štetna vrednovanja, lažna očekivanja...

Preispitavanje započinje onog trenutka kada čovjek postane svjestan sebe, svijeta u kojem živi i nadasve svoga Stvoritelja. Proces je to koji traje čitav život. Pa ipak, postoje vremena kada se preispitavanju vlastitoga života pristupa ozbiljnije i odgovornije. Takvo je vrijeme korizme. Ono se nerijetko naziva i *vremenom obraćenja* i pokore budući ga prije svega karakteriziraju post, ustrajnost i pouzdanost molitva, te milostinja kao plod unutarnjeg raspoloženja. *Post, molitva i milostinja* nerazdruživo su povezani s korizmom. Stoga se, ne samo u korizmi, uvijek toplo preporučuju. No, da oni ne bi postali tek dio našega svakodnevnog "uvježbavanja vlastite volje", trebalo bi ih oplemeniti čvršćim povjerenjem u

Boga i radošću. Upravo nam korizma pruža mogućnost otvaranja povjerenju u Božje djelovanje. Ona želi u nama snažnije probuditi i učvrstiti povjerenje u nemjerljivo Božje milosrđe. Korizma nas ne smije učiniti ozbiljima i mrzovoljima. Neka naša odricanja budu dragovoljna i dobrohotna uzdržljivost: diskretna, nenametljiva i suzdržana.

Ma koliko se mi trudili oko sebe, na promjeni vlastitoga mentaliteta i vlastitoga života

(što je svakako pretpostavka promjene našega odnosa s Bogom), više od svega potrebna nam je Božja milost i čvrsto povjerenje u Njega jer "jedino nas Bog može spasiti od nas samih. Nikada to neće biti potrebno. Kad Bog ne bi postojao, sad bi bio čas da ga se izmisli. Ali, On postoji, i sad je čas da se toga sjetimo" (A. Frossard).

Drago Bojić

IVONA MATKOVIĆ
SVJETLO KRIŽA,
ulje

SVETKOVINE, BLAGDANI, SPOMENDANI, IMENDANI I OBIČAJI U MJESECU VELJAČI

U veljači se često izmjenjuju topla razdoblja s hladnim vremenom. Izreke: "Jaki vjetrovi u veljači najavljuju plodnu godinu" i "Svi mjeseci u godini proklinju lijepu veljaču."

- Na **Sviječnicu, Prikazanje Gospodinovo**, (2. veljače) u crkvu se na blagoslov nose sviće koje bi te godine mogle biti u upotrebi (za kuću, krštenje, samrtne). To je svetkovina Isusovog prikazanja u Jeruzalemskom hramu i očišćenja Djevice Marije pa se blagdan naziva i Marija Svičnica. Tog dana završava razdoblje od 40 dana poslije Kristova rođenja.

Na Sviječnicu izlazi jazavac iz jame - ako sunce grije, još dublje se zakopa u jamu jer će još veća zima nastupiti. Hladno i snježno vrijeme tog dana navješćuje skoriji svršetak zime.

- Na dan **Sv. Blaža** (3. veljače) svećenik s blagoslovljenim svijećama daje blagoslov onima koji su osjetljivi na grlo (grlićanje). Po predaji, biskup Blaž svojim blagoslovom spasio je dječaka kome je u grlu zapela riblja kost.

- **Sv. Valentina** (14. veljače) puk drži prvim proljetnim svecem pa kažu da je Valentinovo prvi proljetni dan. Valentinovo je dan zaljubljenih. Običaj je da tog dana mladić dariva voljenu djevojku u znak svoje ljubavi. Na Valentinovo "se ptičici ženiju".

- Nekada su blagdanu **Sv. Matije** apostola (24. veljače) seljaci pridavali veliku važnost. Hladno vrijeme na taj dan navješćuje skoriji svršetak zime i zatopljenje, a toplo pretkazuje još jedan povratak zime. Stara izreka kaže:

"Sveti Matija led razbija, ako ga nema - onda ga sprema!" Danas se ovaj svetac slavi 14. svibnja.

- **Poklade**. Završetkom božićnih blagdana, od Sv. Tri Kralja, u shvaćanju naroda, započnju Poklade koje traju sve do korizmenih dana, do Pepelnice. Ovo pokladno vrijeme na prijelazu iz zime u proljeće naziva se još i fašnik, karneval, mesopust, mesojeđe.

Taj tradicijski fašnički običaj praćen je uobičajenim maskiranjem (prerušavanjem), plesom, pravljenjem buke i šalom. Obično se fašnikom naziva dan pred Pepelnicu, pokladni utorak.

Tog dana se "zlotvor fašnik" (karneval, krnjo, pust), krivac sveg lošeg u protekloj godini, svečano spali, utopi ili objesi. Prije pogubljenja prethodni mu "dramsko" suđenje u kojem sudjeluju tužitelj, sudac, branitelj, krvnik i tugujuća rodbina. Fašnička lutka izrađena je od slame, krpa ili starog odijela.

Pokladna karnevalska tradicija ima pretkršćansko naslijeđe, a ima svrhu zaštitne magije (prema odbijanju i zastrašivanju zlih sila i demona) i magija za plodnost (razni seoski običaji).

Na fašnički dan kuha se zelje, žganci, govedina, peče purica ili guska, a posebice je običaj peći krofne. Fašnik je god, godovnjak (imendan) muškaraca, pa si neki iz šale i čestitaju. Na taj dan idu selom "mačkare" (maškare). Na licu imaju "lafre" (maske). S muzikom idu od kuće do kuće i plešu. Za to dobivaju krofne i jaja.

- **Pepelnica** je prvi dan korizme, nastupaju dani pokore i molitve. To je vrijeme pripreve za Uskrs. Pepelnicom započinje korizmeni post. Na Pepelnicu je strogi post i nemrs! Nekoć su naši ljudi postili cijelo vrijeme od Pepelnice pa sve do Uskrsa. Meso koje je ostalo od fašnika zalilo se u mast i tek se na Uskrs vadilo. Mesnice su za to vrijeme bile zatvorene. Nije se javno veselilo, sviralo i pjevalo.

Na Pepelnicu. Čistu srijedu, ide se u crkvu na misu i pepeljenje. Obred posipanja glave pepelom, dobivenim od grančica blagoslovljenih na Pepelnicu prošle godine, simbolizira čišćenje i poniznost i podsjeća na znamenite riječi: "Sjeti se, čovče, da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti."

Kažu muškarci da je Pepelnica ženski rod te im čestitaju. Žene se u šali žale na svoj udes što na svoj dan moraju postiti, dok su se muški na svoj dan obilno gostili.

Marijan TENŠEK, Kalendar 2002.:
"TEGA ŽIVLJENJA NE BU NIGDAR VEĆ"

Gradačac, 13. 12. 2001.

Poštovanom
uredništvu "Hrvatskog Glasnika"
pri HKD "Napredak"
Tuzla - župe Soli.

Cijenjeni kolegij "Hrvatskog Glasnika"!

Javljam se iz kancelarije HKD "Napredak" Gradačac s vijestima koje su malo starije, a i najsvježije.

1.

U nedjelju, 4. studenoga o. g. HKD "Napredak" Gradačac priredilo je tribinu za vjernike - katolike pri župi Gradačac, G. i D. Tramošnica i Turić kao i za građanstvo u Gradačcu s temom: "Problematika ovisnosti" (pušenje, alkoholizam, droge). Predavanje je održao prof.dr. Ivan Zirdum iz Đakova, koji je u toj materiji postigao diplomu kod prof. Hudolina iz Zagreba.

Predavanje u crkvi u 12 sati ispunilo je crkveni prostor, bilo je vrlo zanimljivo i potkrepljeno primjerima, a bilo je i nekoliko pitanja.

U 17,00 sati u sali "Gradačačkog sajma" priređeno je predavanje za građanstvo, koje

uz pretežito građane Bošnjake sačinjavaju i Hrvati i Srbi. Predavanje je dosta reklamirano na radio Gradačcu, postavili smo plakate na istaknutim mjestima u gradu.

Na ovakvim predavanjima s takvom tematikom očekuje se veći interes srednjih škola i omladine s njihovim nastavnicima i pedagozima, zatim predstavnika općinskih vlasti i službe policije, te predstavnika različitih udruga. Nakon predavanja bilo je zanimljivih pitanja iz reda svih naroda pa je opravdan zaključak HKD "Napredak" Gradačac pogodio je temu i problematiku koja je zanimljiva i obvezna za sve u našim sredinama i okruženjima.

Prof. dr. Ivan Zirdum je inače poznat u Hrvatskoj ali i dalje po uređenju biblioteke "U pravi trenutak", koja je do sada izdala preko 400, naslova, domaćih radova i prijevoda. Svećenici i svi župnici ovoga kraja bili su nazočni na oba predavanja.

2.

Za svetoga Nikolu, 6. 12. o. g. HKD "Napredak" je organiziralo svečanost proslave sv. Nikole pri župama gradačkoga kraja, ali je posebno važno spomenuti, da je "sveti Nikola" (g. Niko Bošnjak) uz asistenciju pojedinih članova Odbora Društva podijelio 100 paketića djeci predškolskoj, koja dolaze u vrtiće kao i djeci bez oba roditelja na području grada Gradačca.

Radio Gradačac je pratio svečanost po vrtićima i odmah je emitirao.

Imamo još vijesti za drugi put.

Srdačni pozdravi svima.

Miroslav Agostini
predsjednik HKD "Napredak"

PREDSTAVLJENI RADOVI MEĐUNARODNE LIKOVNE KOLONIJE BREŠKE 2000.-2001.

Gradsko poglavarstvo grada Osijeka i Hrvatsko kulturno društvo NAPREDAK Tuzla organizirali su u Osijeku izložbu slika Međunarodne likovne kolonije Breške 2000.-2001. Izložba je otvorena u Gradskoj galeriji Waldinger u petak, 25. siječnja 2002. godine.

Tuzlansku izložbu su posjetili brojni ljubitelji likovne umjetnosti, sudionici likovne kolonije iz Osijeka i Tuzle, te domaćini, kao i gosti iz Tuzle: Juraj Novosel, glavni tajnik HKD Napredak, Čazim Sarajlić, direktor Međunarodne galerije portreta i Zvonko Bosankić, generalni sekretar Društva Hrvatski dom.

Gosti i domaćini

Prilikom otvaranja, gospodin Ante Katalinić, profesor, član Gradskog poglavarstva grada Osijeka, u svom obraćanju istakao je značenje ove izložbe za grad Osijek i za kulturnu suradnju dva grada.

Goste je pozdravio gospodin Juraj Novosel, koji je predstavio HKD Napredak i njegove aktivnosti u proteklom vremenu, a posebno je istakao dosadašnju plodnu suradnju Hrvatskoga kulturnoga Društva Napredak i Društva Hrvatski dom sa Gradskim poglavar-

stvom, Dječjim kazalištem, Hrvatskim narodnim kazalištem, Festivalom tamburaške glazbe, kulturno-umjetničkim društvima grada Osijeka i likovnim umjetnicima. Suradnja je počela ratne 1995. godine kada je Djevojački zbor HKD Napredak u siječnju održao koncert u Osijeku s predsjednikom HKD Napredak gospođom Zlatom Musić, a pod ravnanjem gospodina profesora Čestmira Duška. Naša društva su vrlo aktivna na realizaciji kulturne međuregionalne suradnje: Tuzla - Osijek - Pečuh.

Gospodin Čazim Sarajlić je govorio o značaju Međunarodne likovne kolonije Breške i o djelima koja su nastala na toj koloniji.

Ravničari na obroncima Majevice

...Tom kolonijom njezin utemeljitelj, Hrvatsko kulturno društvo Napredak Tuzla, želi proširiti međuregionalnu kulturnu suradnju između gradova Tuzle, Pečuha i Osijeka i tako stvoriti tradicionalno umjetničko druženje. Tuzlansko selo Breške smješteno je na obroncima Majevice.

Uz bogatu kulturnu i povijesnu baštinu plijeni svojom ljepotom i pitomošću krajolika. On je zbog svoje nedimute prirode poslužio kao nadahnuće umjetnicima iz triju država (Mađarske, BiH i Hrvatske) koji su svojim

Osječkim ljubiteljima likovne umjetnosti svojim djelima su se predstavili sudionici Izložbe: Branka Arnaut (Tuzla), Miroslav Bilac (Sarajevo), Senahid Buljubašić (Srebrenik), Nada Dobnik (Tuzla), Klara H. Barakonyi (Pecs), Laszlo Herczeg (Pecs), Ismet Hrvanović (Tuzla), Fuad Kasumović (Tuzla), Branimir D. Kusik (Osijek), Vinko Lamešić (Tuzla), Jadranka Marić (Tuzla), Ivona Matković (Sarajevo), Tihana Miškić, (Brčko), Zdravko Novak (Tuzla),

Vladimir Pandžić (Osijek), Željko Pešić (Tuzla), Enisa Pilavdžić (Tuzla), Katarina Pipal-Polić (Sarajevo), Tanja Rukavina (Sarajevo), Čazim Sarajlić (Tuzla), Đuro Šarkić, mlađi (Budapest), Đuro Šarkić, stariji (Močač), Marina Trogrlić (Sarajevo) i Marko Živković (Osijek).

Hrvatski mediji (tisak, radio i TV) popratili su ovu izložbu i dali značajan publicitet.

Kristijan Kalmar u Glasu Slavonije od 28. siječnja 2002. piše (izvod):

znanjem i vještinom zabilježili iskonsku ljepotu toga bosanskoga pejzaža.

Na koloniji Breške sudjelovali su poznati likovni umjetnici iz Pečuha, Tuzle, Sarajeva i Osijeka, a ova izložba rezultat je njihova sedmodnevnoga rada.

Na izloženim djelima prevladava motiv pejzaža što je i razumljivo s obzirom na ambijent održavanja same kolonije, ali usprkos tome neki umjetnici svoju su pozornost usmjerili i na obližnju franjevačku crkvu s bogato ukrašenim mozaicima i vitrajima sakralne tematike. Uz detaljno prenesene zabilješke percepiranoga prostora usmjerene k realizmu, vidljiva su kod nekih umjetnika slobodniji izričaji i određena odstupanja prema imaginativnome i apstraktnome, a što rezultira nizom složenijih umjetničkih kompozicija. Većina radova izrađena je u tehnici ulja na platnu ili lesonitu, ali su upotrebljavane i neke manje zastupljene slikarske tehnike...

Zvonko BOSANKIĆ

Obilježena 25. obljetnica Univerziteta u Tuzli

Snimak za uspomenu: Nagradjeni s Rektorom...

Sveučilište u Tuzli obilježilo je u prosincu 2001. godine 25. obljetnicu svoga postojanja i rada.

Programom obilježavanja obljetnice realizirane su planirane manifestacije:

1. Otvaranje laboratorije Mašinskog fakulteta (10. 12.);

2. Okrugli stol: "UNIVERZITET ZA 21. VIJEKI" (14. 12.)

Teme:

- Daljnji pravci tranzicije visokog obrazovanja u Bosni Hercegovini i uloga Univerziteta u Tuzli,
- Obaveze koje proizlaze iz Bolognske deklaracije
- Kvaliteta studija strateški cilj,
- Promjena nastavnih planova i programa prilika za uključivanje u suvremene svjetske tokove
- Financiranje i autonomija univerziteta
- Preduvjeti za pokretanje naučno-istraživačkog rada
- Univerzitet u Tuzli i okruženje

3. Svečanost jubileja (18. 12.)

Na svečanosti su dodijeljena priznanja studentima, pojedincima i ustanovama.

Studentima je dodijeljeno 32 srebrene, 15 brončanih i 5 zlatnih plaketa.

Pojedincima i ustanovama je dodijeljeno 11 povelja, 12 plaketa i 12 zahvalnica.

4. Promocija doktora znanosti

Svečanost promocije 18 doktora znanosti obavljena je u amfiteatru Filozofskoga fakulteta, 20. prosinca. Tom prigodom rektor promotor prof. dr. Izudin Kapetanović, između ostaloga, istakao je slijedeće:

...U vrijeme kada Univerzitet u Tuzli obilježava 25 godina uspješnoga rada, ovo je sigurno poseban

događaj, ne samo za vas, nego za sve nas, jer ovim činom danas, bit će promovirano ukupno 211 doktora znanosti na Univerzitetu u Tuzli.

Misija Univerziteta temelji se na nezaobilaznoj vrijednosti: jedinstvu znanstvenog i nastavnog procesa. Univerzitetski nastavnici istovremeno su i znanstvenici, te je najbolja sveučilišna nastava znanstveni rad. Nedjeljivost znanstvenog i nastavnog procesa proistječe iz spoznajne, metodološke i aplikativne uloge znanosti kojom se na sveučilištu stvara i održava akademski naboj kao kritički element u edukacijskom procesu. Sveučilište kao ustanova njeguje i proizvodi akademske vrijednosti koje se na ljestvici društvenih vrijednosti tradicionalno postavljaju visoko. Ove akademske vrijednosti temelje se na pokretačkoj snazi koju daju znanstvene aktivnosti. Sveučilišna baština, autonomnost, sveučilišna pouzdanost siguran je jamac za podizanje i odgoj novih naraštaja intelektualaca, nosilaca društva budućnosti.

Danas su znanstvena istraživanja izvan sistemskog društvenog pristupa i temeljna su na individualnom pristupu i motivu. Možda je danas, u ovim uvjetima najsnažniji motiv za težak znanstveno-istraživački rad osobna afirmacija i napredovanje i želja za stjecanjem znanja, ali i želja da se da doprinos afirmaciji znanosti i stvaralaštva. ...

... Bosna i Hercegovina je mala zemlja koja mora krenuti prema podizanju konkurentne sposobnosti i značajnom izvozu, te ogroman dio svoga GDP-a razmjenjivati sa okruženjem. Jedan od najvažnijih faktora konkurentne sposobnosti je ulaganje u istraživačke projekte, u razvoj tehnologije znanosti, koja pomaže privredi. Svijest o tome da BiH mora imati i svoje vlastite proizvode koje će razvijati svojim vlastitim snagama uz primjenu suvremenih tehnologija je najznačajnija odrednica bh ekonomije. Opet ističem, za ostvarenje ovog cilja moraju se formirati fondovi za znanstveno-istraživački rad, da podstiču privredni razvoj u poduzećima, a ovi na sveučilištima. Bitna pretpos-

tavka daljeg napretka je istraživanje i razvoj i ulaganje kao podsticaj...

5. Promocije diplomanata i magistranata na visokoškolskim ustanovama.

6. Kazališne predstave:

- Predstava studentske scene: Artur Miler: Svi moji sinovi (15. 12.)
- Opera "Hasanaginica" (18. 12.)
- Premijerna ispitna predstava: Jasmina Reza: "ART" (21. 12.)
- Univerzitetski bal (22. 12.)

7. Promocija i izložba izdavačke djelatnosti Univerziteta u Tuzli (26. 12.).

8. Tamburaški koncert UKUD "Zvonko Cerić" (7. 12.)

Tradicionalni godišnji koncert UKUD "Zvonko Cerić" (17. 12.)

9. Sportske aktivnosti "Nedjelja sporta na Univerzitetu".

- Turnir u košarci i odbojci (11. 12.)
- Pješačenje - Ilinčica (14. 12.)
- Ulična trka (15. 12.)
- Šahovski turnir (15. 12.)

10. Press konferencije i susret s urednicima medija, dopisništva, redakcija.

Nove visokoškolske ustanove

Filozofski fakultet se razdvaja i nastaju tri fakulteta:

Filozofski fakultet, sa odsjecima:
Bosanski jezik i književnost
Historija
Pedagogija i psihologija
Razredna nastava
Strani jezici
Tehnički odgoj i informatika
Žurnalistika.

Prirodoslovno-matematički fakultet, sa odsjecima:

Fizika
Matematika
Geografija
Biologija
Kemija

Fakultet za tjelesni odgoj i sport, nastaje iz odsjeka: Fizičke kulture.

Za smještaj novih fakulteta osigurani su i novi prostori.

Priredio: Juraj NOVOSEL

DOGAĐAJI KOJI SU OBILJEŽILI SVIJET U 2001. GODINI

**TERORIZAM, RATOVI, GLOBALIZACIJA, EPIDEMIJE, BOLESTI...
UGLAVNOM SU OBILJEŽILI 2001. GODINU**

SIJEČANJ: Novi američki predsjednik

Nakon burne predsjedničke kampanje koja je održana prethodne godine, George W. Bush je inauguriran u siječnju. AL Gore je za dlaku izgubio, a Bill Clinton je, nakon dvostrukog mandata, napokon prestao ispunjavati stranice žutoga tiska.

POTRES U INDIJI

Istok Indije potkraj siječnja pogodio je nezapamćeno jak potres. U državi Gujarat te u zapadnim dijelovima Pakistana poginulo je oko 30.000 ljudi. Richterova ljestvica jačine podrhtavanja tla pokazala je 7,7 stupnjeva, s epicentrom u gradu Bhuju. Svijet je solidarnost dokazao natječući se u slanju pomoći.

VELJAČA: Poginuo Dale Earnhardt

Nazvan je "Zastrašivač" zbog svoje nepoštudne vožnje, Dale Earnhardt ne kraju je sam sebi došao glave 18. veljače vozeći svoj crni Nascar No.3 na utrci Daytona 500. Njegovu smrt oplakali su mnogi obožavatelji brze vožnje kojima je on bio ideal beskompromisnoga vozača.

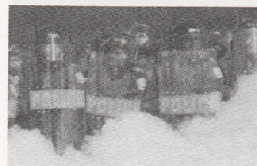
OŽUJAK: Opasno životinjsko meso

Tek što je donekle prestao strah od krvavog ludila, Veliku Britaniju i dio zapadne Europe zahvatila je zaraza svinjavke. Zbog nje su vlasti mnogih zemalja naložile spaljivanje na tisuće krava, ovaca i svinja. Ova pošast utjecala je kako na poljoprivredu, tako i na turizam, jer su se putnici morali dezinficirati.

TRAVANJ: Bogati pod opsadom

Vode 34 američke države, uključujući predsjednika Busha, našli su se okupirani u zgradi u

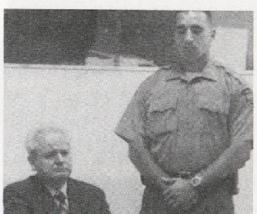
Quebecu u Kanadi gdje se održavao summit američkih država. Gomile ljudi prosvjedovale su protiv američkog nerazmjernog bogatstva u odnosu prema ostatku svijeta.

SVIBANJ: Pogubljen bombaš iz Oklahome

Nakon mnogih odgoda, pogubljen je Timothy McVeigh, koji je 1995. godine podmetnuo bombu u Savezni ured u Oklahomi, od koje je poginulo 168 osoba. Njegova krivnja nije bila upitna, ali odgađanja pogubljenja bila su zbog pritiska javnosti, dok je sam McVeigh prihvatio presudu.

LIPANJ: Milošević u Haagu

Slobodan Milošević 29. lipnja izručen je Haaškom sudu. Nakon opsade Dedinja i spektakularna uhićenja, bivši jugoslavenski predsjednik proveo je dva mjeseca u beogradskom zatvoru, da bi ga srbijanski premijer Zoran Đinđić iznenada predao Haagu. Milošević je do kraja godine optužen za zločine protiv čovječnosti počinjene tijekom rata u Hrvatskoj i Kosovu te za genocid u Bosni i Hercegovini. Balkanski krvnik, kako ga većina svijeta prepoznaje, iz pritvora odbija obranu.

SRPANJ: Krvave ulice ANTIGLOBALISTIČKI PROSVJEDI

Demonstracije antiglobalističke mladeži, potpomognute različitim aktivistima i nevladinim udrugama, pratile su gotovo svaki ovogodišnji summit političara i novčara. Sve žešći obračuni prosvjednika i policije kulminirali su na sastancima na vrhu Europske unije u Švedskoj, potom zemalja skupine G8 u Italiji. U Genovi su nasilni antiglobalistički prosvjedi ljetos ubrali prvu ljudsku žrtvu. Međunarodni mešetar i mecena Soros tvrdi da su antiglobalisti izgubili potporu javnosti nakon rujanskih napada na SAD.

KOLOVOZ: Bijes Etne

Vulkan Etna krajem kolovoza zalio je lavom i pepelom obližnja naselja, i to takvom žestinom erupcije koju ne pamte tamošnji najstariji stanovnici. Talijanski vulkanolozi upozorili su da takve erupcije valja očekivati i u budućnosti.

RUJAN: Teroristički napad na SAD 11. RUJNA

Događaj koji nitko neće zaboraviti: četiri američka putnička aviona oteta i srušena na tornjeve Svjetskog trgovinskog centra u New Yorku, zgradu Pentagona u Washingtonu te nenaseljeno područje kraj Pittsburgha. Samo u urušenim neboderima blizancima više od tri tisuće poginulih iz nekoliko desetaka zemalja. To je šokiralo cijeli svijet. Za te napade optužena je mreža poznatog teroriste Osame bin Ladena, i on osobno.

LISTOPAD: Napad na Afganistan

Amerikanci nisu dugo čekali na osvetu. Njihov je novi predsjednik počeo nesmiljeni rat protiv ciljeva u Afganistanu jer su vladajući talibani jasno pružili azil i potporu Osami bin Ladenu.

STUDENI: Strah od letenja

Od rujanskog napada na New York i Pentagon Amerikanci su pod pritiskom straha od terorizma, pa nisu uspjela ni uvjeravanja da je zrakoplov koji se srušio nad Queensom, a koji je letio prema Dominikanskoj Republici, pao iz tehničkih razloga.

PROSINAC: Rat bukti u Izraelu

Unatoč naporima SAD-a da osigura mir na Bliskom istoku između Palestinaca i Izraelaca,

novi rat buknuo je svom žestinom i još nije ugušen jer ni jedna ni druga strana ne žele popustiti, pogotovo radikalne skupine - pripadnici Hamasa i ortodokсни Židovi.

OSTALI DOGAĐAJI RAT U MAKEDONIJI

Sukobi makedonske vojske i albanskih pobunjenika mjesecima su mirisali na još jedan krvavi balkanski rat. Gorjelo je Tetovo, Kumanovo, Aračinovo... Međunarodnim pritiscima ipak su popustile obje strane pa je u Ohridu sklopljen mirovni sporazum. Dogovorena načela pretočena su u ustavne promjene i veća prava makedonskim Albancima. Mir u Makedoniji osiguravaju vojnici NATO-a.

POLUDJELE KRAVE I SVIJETLEĆI ODOJCI

Tržište hrane u protekloj je godini nedvojbeno obilježilo širenje opakih životinjskih bolesti. Zbog nastavka invazije krvavog ludila, brojni su potrošači iz korijena izmijenili svoje prehrambene navike te su, umjesto govedine i junetine, mnogi počeli znatno više jesti piletinu i ribu. Na tržištu potražnja za krvavim mesom pala čak 40 posto.

PLAVI JEZIK

I dok se sa zapada Europom širi krvavje ludilo, s istoka je stigla životinjska bolest 'plavi jezik'. Od plavog jezika oboljevaju ovce, koze i goveda, bolest usmrti čak 75 posto stada u kojem se pojavi, a na sreću nije opasna za ljude.

ZNAK EURA U FRANKFURTU

Dovršeni znak eura postavljen je potkraj prosinca 2001. godine na prednji dio Europske centralne banke u Njemačkoj, u Frankfurtu. Visok je gotovo 15 metara, a službeno predstavljanje uslijedilo je tijekom proslave lansiranja nove valute rano ujutro prvoga dana 2002. godine.

U AVIONIMA POGINULO 779 OSOBA

U najvećim ovogodišnjim zrakoplovnim nesrećama ukupno je poginulo 779 putnika i članova posade.

3. srpnja - ruski "tupoljev" srušio se pokraj Irkutska - poginulo 143 putnika i članova posade.

11. rujna - u četirima zrakoplovima u SAD-u što su ih oteli teroristi - poginulo je 255 putnika i članova posade.

4. listopada - putnički zrakoplov SAS-a sudario se s malenim avionom u milanskoj zračnoj luci - poginulo 118 osoba.

12. studenoga - airbus "American airlinesa" srušio se na newyoršku četvrt Queens - poginulo 260 putnika i članova posade.

25. studenoga - zrakoplov tvrtke "Crossair" srušio se nedaleko od Züricha - poginulo 24 putnika i članova posade.

*Priredeno prema napisima
Glasa Slavonije, Večernjeg lista i TIME-a*

ANNEMARIE KURY

Hrvatski Glasnik je već ranije pisao o gđi Annemarie Kury. To je žena-humanitarac, koja živi i djeluje u Beču iz duboko religiozne i iskustvene pozicije.

Kao mlada bila je protjerana iz Češke i odatle dolazi njezino razumijevanje onih koji trpe.

Naš list će u nekoliko navrata objavljivati pisma i intimne zaključke koje je gđa Kury pisala u trenucima proživljavanja nevolja naših ljudi koje je prepoznala kao svoje bližnje.

I.

U ljetu 1991. počeo je rat u Hrvatskoj, dana 7. listopada 1991. pale su prve bombe na Zagreb (ili se radilo o nekom drugom razornom oružju?). Grad je već bio prepun prognanika i izbjeglica iz Slavonije (Vukovara, primjerice). U medijima su se pojavljivale užasne slike prognanih, u sportskim dvoranama i drugim prinudnim smještajima. Također su televizijski uživo prenesene diskusije i rasprave. Promatrajući jedanput neki od tih prijenosa ("okrugli stol"), razljutilo me je to što svi govore što bi drugi trebali učiniti i pomislila sam, što ja sama mogu učiniti. Tako sam odlučila napuniti svoj automobil namirnicama, napisala sam sama sebi nalog za dostavu tih namirnica u Zagreb, navukla svoju staru opravu medicinske sestre i odvezla se u Zagreb 27. studenoga 1991. Potresena ljudskom boli, učinila sam to još mnogo puta do početka 1994. godine - otprilike 75 puta. Od ožujka 1994. počela sam ići u Bosnu, gdje je rat bio u punome jeku. Rat i poslijeratno vrijeme sa svim užasnim posljedicama nametnuli su potrebu za potporom ljudima sve do današnjih dana.

Beč, 29. studenog 1991.

Već godinama poznajem gospođu Jelenu Brajšu, Zagreb, Kaptol 31, voditeljicu Caritasa u Zagrebu.

Kad sam prije 2 tjedna nazvala "sestru Jelenu" i pitala je što bi mogla trebati, došao je jasan odgovor i vapaj upomoć:

HRANU, HRANU, HRANU, i to osnovne prehrambene namirnice, kao što su brašno, šećer, riža, mast i sl.

Ovaj poziv za pomoć u hrani, hrani, hrani u meni je i dalje odjekivao.

Priskrbila sam 600 kg živih namirnica i neke lijekove, utovarila ih u svoj osobni auto i u srijedu, 27. 11. 1991. otišla u Zagreb. Jedno pismo s preporukom na srpskohrvatskom jeziku i moje odijelo medicinske sestre su mi pomogli da lako prođem mnoge kontrolne točke zauzete LJUDIMA.

Kod ispostave Caritasa u Zagrebu (pored katedrale) stajalo je oko 70 ljudi i strpljivo čekalo hranu.

Sve iz moga auta odmah je bez birokratizma podijeljeno gladnim obiteljima. Nakon što je sve podijeljeno, prišla mi je majka s djetetom i zamolila me za mlijeko u prahu za svoje dijete. Zaboljelo me kada sam morala pokazati prazne ruke.

Ljudi neprestano dolaze u Caritas i stalno sam slušala: "NEMAMO!"

Među onima koji su tražili pomoć bio je i muškarac s jednoipolgodisnjim djetetom u naručju i torbom u ruci, iza njega njegova supruga u odmakloj trudnoći s trogodišnjim djetetom. Muž je u vojsci i imao je samo 2 dana vremena da izbavi svoju obitelj iz izrešetane kuće u Osijeku, u kojoj su danima sjedili u podrumu. Nigdje nije mogao pronaći utočište.

Posljednja mu je nada bila sestra Jelena, koja u takvim situacijama kao i uvijek pronađe rješenje. Supruga, koja KRAJEM STUDENOGA! očekuje njihovo treće dijete, i oboje djece su se smjestili u jasicama u biskupskoj palači. Muž se nježno oprostio i vratio se u svoj odred.

Pokušat ću svaku srijedu sa svojim autom voziti HRANU GLADNIMA. To je samo jedna kap, ali mnogo kapi čine more...

Beč, 5. prosinca 1991.
Drugi pohod u Zagreb

To je samo jedna kap, ali mnogo kapi čine more. Bila je to završna rečenica mog sažetka puta u Zagreb s lijekovima i namirnicama prošle srijede.

Jučer, 4. 12., uspjela sam ponovno izravno podijeliti oko 600 kg poklonjenih namirnica i lijekove.

Jako me je dirnulo da se toliko namirnica i novca za izgladnjele u Jugoslaviji skupilo i stalno nanovo skuplja.

HVALA, HVALA, HVALA

Put je jučer protekao odlično; u Zagrebu je bilo mnogo vojske zbog vojnih pregovora. Podrumski prozori začepljeni su vrećama pijačice (ispočetka sam mislila kako srijedom odvoze smeće).

Žena iz Osijeka, koja je s mužem i dvoje djece stigla prošle srijede, rodila je još iste noći malu Anu. Njezina jednogodišnja Marija je također te noći završila u bolnici s teškom upalom pluća. Sada joj je već bolje. O mužu ne zna ništa, on je u vojsci.

NUŽDA, GLAD se nastavljaju, postaju sve veći!!!

Stoga ću i ubuduće pokušati ići dolje svake srijede svojim autom. Svi žude za mirom, ali i kada bude mir, glad će ostati; naše kapi moraju i dalje kapati, jer mnogo kapi čine more.

Kazališni život: Hrvatski teatar "Soli" Husino i Gradsko pozorište Živinice

"DERVIŠ I SMRT" NA DASKAMA KOJE ŽIVOT ZNAČE

Zahvaljujući idejama, naporima, redateljskim kreacijama i glumačkim dometima Vlade KEROŠEVIĆA i ostalih suradnika, na scenu je postavljeno i dopadljivo prezentirano zahtjevno djelo Meše SELIMOVIĆA - "Derviš i smrt". Istodobno je ispoštovan roman, dramatizacije Nebojše BRADIĆA i uvjeti malih scena

Bosanski kulturni centri u Živinicama i Tuzli bili su, tijekom studenoga 2001. godine, domaćini teatarskog izvođenja romana Meše SELIMOVIĆA, "Derviš i smrt". Jednostavnom, dopadljivom, efektnom i produktivnom scenom, punom simbolike, rečeno je više nego što scenografija, sama po sebi zahtijeva. Nekropola, kao generalna izvedba scene i dopadljiva kostimografija, koje potpisuje Živiničanin, Suad AVDAGIĆ, u isto vrijeme je bila tvrđava, arena, spomenik i efektna kulisa. Bila je to scena koja govori sve što treba, a ne "guta" glumce. Naprotiv, dopušta im da se pokažu i iskažu u svoj svojoj veličini, kreaciji i interpretaciji zadatih likova.

Živinički i husinski amateri ili bolje rečeno alternativci, redovitim kazališnim kućama i postavama, više nego profesionalno su obavili zadatak. Vlado KEROŠEVIĆ, glavna uloga (Nurudina) i redatelj, pokazao se i dokazao kao vrstan znalac i majstor glume, režije,

menadžerstva i svega onoga što jedna kazališna predstava traži i sa sobom nosi. Suad AVDAGIĆ je uz scenografsko-kostimografske zahvate dopadljivo iznio i glumački dio posla. Milica KEROŠEVIĆ, je i u ovoj predstavi postigla svoj standardni domet i dokazala da joj je teatar život, posao, opsesija i vrsno kreativno iskazivanje. Murat HASANAGIĆ, dokazani bard živiničke kazališne scene je u ovom slučaju dao i pokazao, reklo bi se, više od svojih objektivnih mogućnosti. Jednostavno rečeno htjelo ga je sve - uloga, riječ, gesta, pokret i redateljske instrukcije. Hazim MUJČINOVIĆ i Marinko MIŠIĆ, također, su dopadljivo, a za publiku primjetno, prezentirali ono što se od njih tražilo. Svemu tome dali su i svoj osobni biljeg.

Studenti treće godine Akademije dramskih umjetnosti u Tuzli: Jasmin MEKIĆ, Damir ALTUMBABIĆ, Boris BALTA, Damir MAHMUTOVIĆ i Dalibor BRKIĆ, inače iz klase V.

Keroševića, dobro su iskoristili ukazu mogućnost. Na svoja mladalačka pleća preuzeli su rizik zahtjevnih uloga i uz pomoć svoga profesora, a u ovom slučaju i redatelja Keroševića, posjetiteljima su približili Selimovićeve opservacije i filozofske poglede. Zajedno sa starijim kolegama, pokazali su i dokazali da se pisac Meša SELIMOVIĆ, može igrati i tumačiti na suvremeniji način, te da roman "Derviš i smrt" sasvim korespondira sa aktualnom političkom situacijom na našim prostorima.

Iako prateći dio, ali ni slučajno sporedan, glazbene uvertire, podloge i intermezza u stvarateljsko-kreativnim zahvatima Zorana OBRENOVIĆA, maestralno su propratile sve naboje i psihološke lomove likova iz romana "Derviš i smrt".

Najkraće rečeno, zahvaljujući dramaturškome viđenju, redateljskim zahvatima, glumačkim interpretacijama, scensko-kostimografskim rješenjima i neuobičajenoj glazbenoj pratnji, publika je vidjela i doživjela jednoga novog Mešu SELIMOVIĆA i novi roman "Derviš i smrt", a da ništa od izvornoga nije uskraćeno.

Na kraju i nešto što nema izravnu vezu sa kazalištem i ovom predstavom. Više nego simbolično Teatar "Soli" Husino i Gradsko pozorište Živinice su na svoj način obilježili početak ovogodišnjeg Ramazana.

N. J. IVANOVIĆ

TRADICIONALNI TUZLANSKI POZORIŠNI DANI

U Narodnom pozorištu Tuzla su od 26. studenoga do 8. prosinca 2001. godine održani TUZLANSKI POZORIŠNI DANI, jedinstvena kazališna manifestacija u Bosni i Hercegovini, koja ima karakter tradicionalnog okupljanja kazališnih umjetnika.

Generalni pokrovitelj ove manifestacije bio je gospodin Karlo Filipović, predsjednik Federacije BiH, a pokrovitelji su bili Vlada Tuzlanskog kantona, Ministarstvo obrazovanja, nauke i sporta TK i Kabinet načelnika Općine Tuzla.

Svečano otvaranje Tuzlanskih pozorišnih dana obavljeno je u ponedjeljak, 26. studenoga izložbom slika i premijernom predstavom Narodnog pozorišta Tuzla, a svečano zatvaranje je bilo u subotu, 8. prosinca predstavom Narodnog pozorišta iz Sarajeva.

U okviru Tuzlanskih pozorišnih dana nastupilo je jedanaest kazališnih kuća iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Jugoslavije, a priređene su dvije promocije knjiga, poetska večer i jedna izložba.

HG

DEVIZE OD PRUĆA IZ POSAVSKIH KUĆA

U predratnim općinama Bosanski Šamac, Orašje i Gradačac proizvodnja namještaja i predmeta od vrbove šibe bila je najvećim dijelom namijenjena izvozu, a i polupismenim ali vještim pletačima donosila je veliki dopunski izvor prihoda

Gotovo do savršenstva u bosanskoj Posavini prije posljednjega rata bila je dovedena proizvodnja namještaja i drugih predmeta za kućanstvo od vrbove šibe. U našem narodnom žargonu češće se spominjala kućna radinost na bazi vrbovoga pruća. A biljka vrba, opet je poznato, jedna je od najmanje vrijednih drvenastih biljaka, koja najbolje uspijeva pored rijeka i potoka i u podvodnim i neplodnim tlima. Rat je, kao i u mnogim drugim gospodarskim granama u Bosni, učinio svoje. Tvornice su uništene, narod se raselio, izvozne linije su pokidane, domaće potrebe za luksuziranjem i čestim mijenjanjem opreme u domaćinstvu splasnule. Namještaj od vrbova pruća, kada se još lucidno kreira i izvaja, bio je roba koju su kupovali bogati i često je mijenjali, pa je i toga nestalo.

Zašto se osvrćemo na nekada dobro razvijenu domaću radinost u bosanskoj Posavini, i šire? Jednostavno zato što je danas, kada su tolike ruke nezaposlenih i siromašnih, i kada je toliko zapuštenog poljoprivrednog zemljišta, ovu djelatnost relativno lako obnoviti i oživjeti.

ČAKIJA I TUCALO

Jednom korparu treba mala radionica (šupica), dobra čakija, tucalo (maljić), šilo, makaze za pruću, jedna obična korparska fotelja, i eto radnoga mjesta, pričao nam je Jozo Tomić iz Hrvatske Tišine, u blizini Bosanskoga Šamca, prije 25 godina. Jozo je tada bio izučio korparski zanat (čitaj malo duži tečaj iz korpirstva) u okviru Tvornice pletenoga namještaja "Šamac" sa sjedištem u Bosanskom Šamcu. Bio je radnik u stalnome radnom odnosu, i u slobodno vrijeme bavio se pletenjem namještaja kod kuće, bio je slobodan "umjetnik", proizvodio u svojoj radionici, a sve što je ispleo mogao je prodati Tvornici u Šamcu koja je u to vrijeme bila najveći izvoznik pletenog namještaja u bivšoj "Jugi". Na njenom čelu dugo je bio vrsni korpar Joso Prgomet. Bosanskošamačka Tvornica tada je udružila svoje poslovanje s jugoslavenskim udruženjem "Interplet" iz Zagreba. Tako se lakše izlazilo na vanjsko-trgovinsko tržište, savladivala konkurencija.

U bosanskoj Posavini prije rata oblikovala su se tri velika korparska poduzeća, u Šamcu, Orašju i Gradačcu. Bio je na tržištu poznati metkovički "Razvitak", pa je među njima često dolazilo do nelojalne konkurencije, otimanja gotovih proizvoda, jer je roba išla preko oceana, kao halva. Velike robne kuće u Čikagu, na Floridi, Los Angelesu, Njujorku, bile su najčešći kupci namještaja i drugih predmeta od vrbove šibe iz Bosne i Jugoslavije. Bosanski proizvođači namještaja od pruća nikada se nisu uspjeli međusobno ujediniti i na tržištu

nastupati kao jedna firma. Bolje se zarađivalo u krčmi namještaja, u jeftinom radu na "sic" (proizvodnja kod kuće), i drugim mešetarijama. Zbog toga su ondašnje vlasti često za uho sa čela fabrika izvodili direktore koje su i sami postavljale. Pa ipak, ova dopunska djelatnost i stalna djelatnost donosila je puno dohotka, puno zaposlenih ruku.

NJIVA BESPLODNA, DOHODAK VELIKI

Posavske, i ne samo posavske, podvodne i neobrađene njive, mogle bi dati dobar dohodak ako se na njima zasade konjunkturalne kulture, kakva je, na primjer, i vrbova šiba. Šiba se kosi po nekoliko godina bez dodatnih ulaganja, a kada se pravilno preradi (kuhanje u običnim koritima), i od nje isplete fotelja, sečija, stolić, stalaža, suveniri poput korpâ i korpica, korpâ za veš, tacni, sjedišta za hladnjake, posuda za cvijeće, može se dobro prodati za marke i dolare. To je u ono vrijeme donosilo devizni prihod, a vrijednim korparima dobar dopunski ili stalni izvor prihoda. U bosanskoj Posavini gotovo nije bilo domaćinstva bez ovakve radionice, makar da su muškarci radili u tvornicama kao inženjeri, ljekari, agronomi. NK žene i djeca školarci lako su se mogli obučiti i,

kada nemaju prečega posla, koji dinar zaraditi. Veliki kupac pletenoga namještaja i drugih kućnih potrepština bila je, koju deceniju prije, Zapadna Europa, i tamo bogate i razvijene zemlje, poput Francuske, Engleske, Španjolske, Njemačke. Posebice su veliki kupci bile zemlje s razvijenim turizmom, jer je pleteni namještaj od vrbova pruća bio jeftin, često se mogao promijeniti, lako održavati, a, nadasve, to je bila higijenski privlačna roba jer se lako obnavljala i održavala. U Tvornici pletenoga namještaja "Šamac" nekada se proizvodilo oko 300 raznih vrsta namještaja i opreme, a bilo je i do 1.200 zaposlenih radnika, u radionicama tvornici i na "sic". Korparski servisi tvornica svakodnevno su obilazili svoje najbolje i najveće pletače i svu robu odmah preuzimali. Neka faza proizvodnje, kao lakiranje i tapeciranje, nije se mogla obavljati u seoskim radionicama, nego u tvornici. Pa onda dizajniranje, programiranje vrste proizvoda koje tržište traži.

Ova vrsta gospodarske i kućne radinosti naročito je aktualna sada kada ima toliko nezaposlenih i toliko napuštenoga poljoprivrednog zemljišta. Okupira li to dovoljno aktualne vlasti, i davaoce kredita, odnosno sitnoga kućnog biznisa?

Tekst i snimak: Mato BIKIĆ

BILJEŠKA

NAKAŽENJE TUZLE

Od aktualnih političara i "vladara" grada Tuzle još nikada nisam čuo kako oni potpomažu nakaženje grada. Od projekatnata, urbanista, arhitekata, planera, aktualnih načelnika i njegovih desnih i lijevih ruku, uglavnom se čuju hvala kako se uljepšava ovaj grad. Na prvome mjestu su im ulice, iako na trotoarima građani lome noge, semafori potpomažu prljanje atmosfere, a uličnu rasvjetu demoliraju noćobdije. U kafićima i restoranima se od gromoglasne muzike i pop rocka, ne može normalno s prijateljima razgovarati; parkovi su više uneređeni nego cvijećem okićeni, u tržnice se ne može ući od uličnih divljih tezgji i robe koja je sakupljena po kontejnerima u zapadnim zemljama.

Ali, najveće nakaženje grada je divlja gradnja i, sada legalna, nadogradnja. Nedavno je počela nadogradnja jednoga stana na višekatnici kod male pijace na Brčanskoj Malti. Novi stan podiže se na ploči, krovu, zgrade koja je izgrađena prije trideset-četdeset godina, koja ima ravan krov, sukladne arhitektonske i urbanistične linije i dva ulaza sa velikim balkonima, što su se nadvili nad tržnicu. Stanarima je dosta samo one svakodnevne buke i galame piljara i njihovih dotrajalih vozila, uličnih prodavača koji se deru kao da su na najobičnijem seoskom vašaru, a sada još i nadogradnja!

Novi stan na krovu je već dobio krov, ali na dvije vode, iako je cijeli stambeni objekt sukladno ukomponiran u ovaj dio grada. Kada se sa dva solitera, Kula A i Kula F, baci pogled na ovu stambenu zgradu i njenu nadogradnju dobivate dojam da je izgrađen nekakav golubarnik, iliti neki prostor za proizvodnju cvijeća. Nema veze

s prostorom, ranijom usklađenošću izgradnje, urbanizmom! Reklo bi se nema veze s Urbanističkim zavodom Tuzla, s projektantima koji se na ovaj način brukaju, s onima koji odobravaju ovakvu neskladnu izgradnju grada. A ima veze, jer nadogradnja je tuzlanski izlaz iz stambene krize, (iako Tuzla ima i praznih stanova na pretek), ovaj projekt je prošao mnoge procedure, izglasan, s dozvolama, samo je pitanje gradili se uvijek po odobrenome projektu!

Možda se oni koji dobivaju dozvole za nadogradnju ugledaju na one koji su bespravno gradili, u toku rata, i nakon rata. I opet da spomenemo Brčansku Maltu koja je atraktivna pa su nadri investitori izgradili čevabdžinice i picerije u haustorima i ulazima stambenih objekata, a dimnjake iz koji sukljaju masni dimovi instalirali stanarima pod prozore.

Koliko je tako bespravno podignutih diskoteka, piljarnica, modnih salona i uglavnom, trgovina. Da ne govorimo o bespravno i na neuređenom mjestu podignutih kuća, garaža, mesnica koje ne ispunjavaju osnovne higijenske uvjete, osim što inspektore snabdijevaju budzašto najkvalitetnijim mesom.

Pitam jednoga mog prijatelja kako može uz svoju kuću u središtu grada sada dograđivati neku prodavaonicu, kada joj tu nije mjesto. On odgovara: - Bio sam u inspekcijama. Rekli su mi da dozvolu za izgradnju zamišljenoga objekta tu ne mogu dobiti. Ali su mi, također, u četiri oka inspektori rekli da gradim pa, ako bude srušen objekt mome susjedu, srušiti će se i meni! Ako legaliziraju njegov i ja ću dobro proći!

M. BIKIĆ

JEZIČNI SAVJETNIK

PRIDJEVI GRČKOGA I LATINSKOGA PODRIJETLA NA -ČKI/-ČNI (POETIČKI, RETORIČKI IDR.)

Nas ovdje zanimaju samo pridjevi tvoreni od imenica grčkoga i latinskoga podrijetla tipa *poetike*, *retorike*, *gramatike*, (lat. poetica, grammatica, rhetorica): prema pridjevima *grammatikos/grammaticus*, *rhetoriôs/rhetoricus* i desecima sličnih u hrvatskom je gramatički, retorički itd. s nastavkom -i/-čki. U romanskim je jezicima očuvan grčko/latinski nastavak -ko (a u engleskom također, bez obzira na to je li i kad je nastao izravno iz grčkoga ili latinskoga ili iz kojega romanskog jezika).

S tim je dakle nastavkom u hrvatskom sve u redu: nastavak -čki, i to samo u tome određenom obliku i s takvom deklinacijom (gramatički, gramatičkog/a/, gramatičkom/u/ itd.

Poznato je da u hrvatskom, i od istih tih imenica tvoreni, opstojaju i pridjevi s nastavkom -i/-an: poetičan/poetični, sistematičan/sistematični itd. Takvu je građu vrlo obilno sabrao i u mnogim pojedinostima interpretirao prof. Babić u knjizi "Tvorba riječi u hrvatskom književnom jeziku".

U svakom slučaju nadaje se zanimljivo pitanje, ima li razlike u značenju između ta dva nastavka -čki i -čan/-čni, i to od iste imeničke osnove tvorenih: od poetike *poetički* i *poetičan*, od politike *politički* i

političan, od sistematike *sistematčki* i *sistematičan*, od retorike *retorički* i *retoričan*. Koliko se pak tim oblicima na -čki/-čni (poetički/poetičani, retorički/retorični) približavaju ili se poklapaju s njima oblici na -ski (poetski, retorski) trebat će jednom potanje istražiti.

Ne bih se usudio generalizirati, ali mi se čine opravdanima i korisnima ove razlike između -čki i -čni: pridjev na -i/-čki označavali bi pripadnost onoj disciplini, umijeću i sl., stručnoj, znanstvenoj, umjetničkoj; izraženima u imenici na -ika, a pridjevi na -i/-čan/-čni označavali bi svojstvo, osobitost izražene tom imenicom. Evo primjera: ako je ljubavna scena u nekom epu ili romanu *poetička* (poetički izvedena, izgrađena), značilo bi da je komponirana prema pravilima, načelima *poetike*, a ako je ljubavna scena poetična (poetično sastavljena), znači da je ispunjena osjećajnošću, finim ugođajem i sl.; neki pasus ili knjiga ili rasprava mogu biti retorički, "to bi značilo da su u skladu s retorikom ili se tiču nje, a mogu biti retorični, dakle su ispunjeni velikim i visokoznačajnim riječima, može biti i praznim riječima, krasnorječivi i sl.

Prof. dr. Vladimir VRATOVIĆ

KRŠĆANA DVIJE MILIJARDE

RIM - Kršćani su i dalje najveća religija po broju sljedbenika, a na drugome mjestu su muslimani. Prema podacima misijske agencije Fides koje donosi u svojoj Panorami religija svijeta, od šest milijardi i 128 milijuna stanovnika zemaljske kugle u 2001. kršćana je bilo nešto više od dvije milijarde (2.024.929.000), muslimana 1,21 milijarda (1.213.370.000), slijede hindusi (823.843.000) te budisti (363.740.000). Ateista je protekle godine u svijetu bilo 150.447.000, onih koji se nisu opredijelili ni za jednu religiju 774.333.000, pripadnika novih religija 103.313.000. Sikha je 23.687.000, a Židova 14.552.000. Prema istom izvoru, od ukupnog broja kršćana najbrojnija je i dalje katolička zajednica (1.070.437.000), slijede protestanti (346.650.000), podjednako je pravoslavnih, a 80.717.000 je anglikanaca.

• Vinova loza smatrana je u stara vremena (prije 2000 godina) "božjim darom i lijekom" i upotrebljavala se za liječenje mnogih bolesti. Zelenim (nedozrelim) groždem snižavala se povišena tjelesna temperatura. Suhim groždem liječile su se bolesti jetre, bubrega i pluća, a lišće vinove loze koristilo se u liječenju tuberkuloze i slabokrvnosti.

• Najveći svjetski "izvoznik" djece na svijetu jest Brazil, a najveći "uvoznik" Izrael. Slijede Italija, Francuska i Njemačka. U Brazilu ima nekoliko milijuna djece bez roditelja i bez ikakvih sredstava za život. "Izvoznici" su mafijaši, a cijena po jednom djetetu iznosi 50.000 dolara.

• U starom Rimu svi bogati građani držali su u kući po nekoliko papiga, osobito onih s darom govora koje su najčešće znale kazati "Ave, Cezare". Početkom 3. stoljeća poslije Krista, papige su redovito završavale u kuhinjskom loncu, kao prava poslastica neumjerenih (u jelu) Rimljana.

• Najveća galerija umjetnina na svijetu u petrogradskoj je Zimsko palači i susjednom Ermitažu. Za obilazak 322 galerije sa tri milijuna umjetnina, treba propješati 25 kilometara.

• Slika Henrika Matissea "Le Bateau" u newyorškom je muzeju moderne umjetnosti 47 dana visjela naopako. Čak 116.000 zavidljivih posjetitelja tako je razgledalo platno dok nije otkriveno da stoji naopačke.

• Za kaznu što se porječkao s papom Julijem II., Michelangelo je morao izraditi njegovo poprsje. Umjetnik je godinu dana proveo u radionici, izradio divovsku brončanu bistu, a poslije je otopljena kako bi se od nje izradio top.

• Najpoznatiji kopac Panamskoga kanala bio je slikar Paul Gauguin. U prosjeku je kopao 12 sati u danu, a u gradnji kanala poginulo je 25.000 radnika.

GLUPI TERORIST

Afganistanski terorist Abdullah Hassan poslao je pismom bombu, ali nije stavio dovoljno markica na pošiljku pa mu je pošta vratila omotnicu s naznakom "vratiti pošiljaocu zbog nedovoljne poštarine". Hassan je zaboravio što je unutra, otvorio pismo i aktivirao bombu koja mu je raznijela pola lica. Preživio je.

MUDROST POBJEDNIKA MJERI SE SUDBINOM POBIJEĐENOGA

U jednom glasovitom odlomku svoje Fenomenologije duha, veliki njemački filozof Hegel kaže kako svako ljudsko biće želi vidjeti da mu drugi priznaju nadmoć. I, budući da svi žele istu stvar, sukob je neizbježan. U konkretnom se životu to pokazuje na bezbroj načina. U djece kao želja da kod mame ili tate budu prva, kod mladih kao težnja da postignu nadmoć u sportu, ili u ljubavi, u odraslih kao borba za uspjeh, slavu, moć, piše sociolog i etnolog Francesco Alberoni.

BORBA ZA PRESTIŽ

U tijeku povijesti borba za prestiž i prevlast manifestirala se - kaže nam Hegel - na okrutan način, kao borba na smrt, kao rat. Pa pobjednik, kao prvi čin, nastoji ubiti, mučiti neprijatelja. To su sve vojske radile stoljećima. No, pobjednik može neprijatelja, također, održati na životu, kao roba, da mu služi, da se baci preda nj i prizna mu njegovu nadmoć. Rob je mrtvac koji ima snagu, nema više nikakvu sposobnost osobne potvrde i stalno mora priznavati da je ništavan pred svojim gospodarom.

Čini se na prvi pogled da se taj opis odnosi samo na barbarske epohe. Zapravo, opis nam je koristan da bismo shvatili i mnoga ponašanja u našem građanskom društvu, u kojemu više nema krvavih borbi, ali se nastavljaju sukobi za prevlast u politici, u gospodarstvu, u poduzećima, u organizacijama. Ljudi se bore da bi ostali predsjednici vlada, predsjednici banaka, sveučilišta, predsjednici nadzornih odbora, šefovi kabineta, vođe timova. A kad to postignu, tada žele da im drugi odaju priznanje. Pa se događa nešto poput "trijumfa" starorimskoga generala pobjednika koji je kročio na čelu kolone svojih vojnika i za sobom vukao pobjeđene u lancima. Danas pobjednik očekuje čestitke, pohvale, medalje, odlikovanja, postupke priznanja od svijeta, a osobito od pobijeđenih.

RAZLIKE MEĐU POBJEDNICIMA

Povijest i osobno iskustvo pokazali su nam da, u ovom području, među pojedincima ima razlika koje su ravne ponorima. Neki, temeljito zli, žele pobijeđenoga vidjeti kako ponižen pada ničice pred njima. Ako se pobijeđeni opire, podivljaju nad njim. Ne zavaravajte se njihovim licemjernim izjavama, njihovim zamannim i rafiniranim načinima. Ne smiruju se dok ne vide da neprijatelj pati, da se ponižava, da pred njim gmiže kao rob. Kinje ga, blate ga, nastoje svim sredstvima uništiti sve njegove vrijednosti, ugled i društvenu vjerodostojnost. U strankama, u poduzećima, u ustanovama gdje šefuju ti ljudi postupaju zaista okrutno, tako da se podčinjeni nemaju mogućnost žaliti. Nema

ni sindikata, ni advokata, ni sudaca koji bi ih mogli braniti jer šefovi stvaraju klimu nasilja i zavjere protiv čega se nitko ne usuđuje pobuniti. Ali, na sreću, kako ima takvih zlih ljudi, tako ima i plemenitih i velikodušnih, koji poštuju pobijeđenoga i ne pozljeduju njegovo dostojanstvo. Štoviše, smatraju ga vrijednom osobom i uistinu iskrenom, pružaju mu ruku, povjeravaju mu važne zadaće. Poput Julija Cezara, koji je uvijek oprštao i povjeravao dužnosti pobijeđenim, poput Aleksandra Velikog, koji je, pobijedivši indijskoga kralja Pora, ovome vratio njegovo kraljevstvo. Ali, veoma je malo onih koji su toliko plemeniti i toliko hrabri.

ZAŠTO ŽENE ŽIVE DULJE OD MUŠKARACA

Odgovor na pitanje zašto žene žive dulje od muškaraca možda se skriva u njihovom jačem imunološkom sustavu.

Istraživanje o kojemu je izvjestio "New Scientist" pokazalo je da žene žive dulje jer njihovo tijelo proizvodi više imunoloških stanica, a ne zato što se muškarci više izlažu riziku, kako se dosad mislilo.

Znanstvenici iz Imperial School of Medicine u Londonu proučili su timus, odnosno prsnu žlijezdu.

Timus je središnji imunosni organ, a smješten je u gornjem dijelu prsne šupljine. Najaktivniji je u fetusa i novorođenčeta, a smanjuje se nakon puberteta. Proizvodi T stanice, odnosno bijele krvne stanice koje služe za borbu protiv infekcija.

Istraživači pod vodstvom Richarda Aspinalla i Jeffreyja Pida Lopeza proučili su zdrave T stanice 46 zdravih muškaraca i žena u dobi između 20 i 62 godine. Otkrili su da se proizvodnja T stanica s godinama smanjuje u oba spola. No žene imaju višu razinu zdravih T stanica nego muškarci njihove dobi. Da bi provjerili jesu li žene zbog toga bolje zaštićene od infekcija, istraživači su proučili slučajeve pacijenata umrlih od upale pluća i gripe u Britaniji između 1993. i 1998. Otkrili su da je od tih bolesti umrlo više muškaraca nego žena, u skladu sa smanjivanjem aktivnosti timusa.

Brojni faktori mogu pridonijeti podložnosti nekoj infekciji, a aktivnost timusa mogao bi biti jedan od njih - rekao je dr. Aspinalli za BBC. Izlaganje riziku, prizna je, može imati određenu ulogu, ali faktori poput aktivnosti timusa mogu pridonijeti razlici u dugovječnosti.

NEW SCIENTIST

SRCE

Lijekovi, prehrana, spolni odnosi, pretrage, rezultati novih istraživanja... Zdravo srce možete sačuvati do duboke starosti ako znate kako ga valja zaštititi

7 ZLATNIH PRAVILA PREHRANE

1. Ne pretjerujte s namirnicama koje sadrže kolesterol (vrhnje, maslac, jaja, crveno meso, iznutrice, suhomesnati proizvodi). Oksidirani kolesterol sastojak je ateroskleroznih naslaga, a povećana razina kolesterola u krvi (tj. iznad 5 mmol/l) povećava opasnost od infarkta, posebice ako su prisutni i drugi čimbenici rizika.

2. Jedite puno voća (osobito jabuka) i povrća (osobito mahunarki). Bogati su vitaminima i drugim tvarima antioksidacijskog učinka koje smanjuju opasna djelovanja kolesterola i zasićenih masnih kiselina, tvari koje pospješuju stvaranje ateroskleroznih naslaga.

3. Unosite manje soli, a više kalcija i kalija (sadrži ga povrće, banane i grožđe). Više od pola žličice kuhinjske soli dnevno može uzrokovati pogibeljan porast krvnog tlaka i nedostatak kalcija i kalija (preporučeni dnevni unos je 800-1000 mg i 3,1 gram). Kalcija ima u mlijeku i mliječnim prerađevinama, no treba jesti one s malo masti. Kalija ima u povrću i voću.

4. Sprječite nedostatak vitamina E. Tog vitamina ima najviše u uljima, salatama, žitim klicama, a ima snažan antioksidacijski učinak. Preporučuje se dnevni unos od 8 do 10 grama, ali u obliku hrane. Naime, velika istraživanja nisu dokazala nikakvu korist od uzimanja pripravaka u obliku tableta.

5. Vino je dozvoljeno, ali u malim količinama. Pretpostavlja se da je jedna čaša vina dnevno (osobito crnog) čak korisna, jer vino sadrži antioksidantne tvari. Međutim, veće količine štete i srcu, a ne samo jetri i mozgu.

6. Jedite manje hrane koja sadrži zasićene masne kiseline (masno crveno meso, salame i kobasice, maslac, vrhnje, punomasni sirovi, kolači s biljnim masnoćama). Prekomjerno konzumiranje zasićenih masnoća pospješuje stvaranje ateroskleroznih naslaga.

7. Jedite ribu barem tri puta tjedno. Više-struko nezasićene masnoće koje sadrži riba (posebice ona iz hladnih mora: haringa, losos, bakalar) vrlo su zdrave i pružaju određenu zaštitu od infarkta srca.

ČIMBENICI RIZIKA ZA INFARKT

Čimbenici rizika, ako ih netko ima više, ne zbrajaju se nego množe! Primjerice, ako je razina kolesterola u krvi 7 mmol/l, a gornja (sistolička) vrijednost krvnog tlaka iznad 160, opasnost od infarkta povećava se za pet puta u usporedbi s normalnim vrijednostima tlaka i kolesterola. Ako netko ima šećernu bolest a još i puši, opasnost od infarkta povećava se čak 10 puta.

Čimbenici rizika na koje možemo utjecati

- Povišena razina kolesterola
- Povišeni krvni tlak
- Pušenje
- Stres
- Prekomjerna tjelesna težina
- Šećerna bolest
- Nedostatak kretanja
- Prekomjerni unos zasićenih masnoća životinjskog podrijetla

Čimbenici rizika na koje ne možemo utjecati

- Životna dob. Opasnost od infarkta srca povećava se nakon 50. godine života.

- Spol. Žene su u manjem riziku nego muškarci, ali samo do menopauze, nakon čega je rizik izjednačen.

- Obiteljsko naslijeđe. U većem ste riziku ako vam je netko po majčinoj ili očevoj strani umro od infarkta ili uopće naglom smrću u 40-im ili 50-tim godinama života.

UČINAK JEDNOG UDISAJA
DUHANSKOG DIMA

Nikotin se zadržava u krvi 30 minuta. Uz stezanje krvnih žila, istodobno slabi i tonus mišića.

KAKO SPRIJEČITI INFARKT

Američka kardiološka udruga preporučuje sljedeće mjere koje valja poduzeti radi prevencije infarkta ili nakon prvog infarkta srca: Preventivno uzimajte aspirin, jer smanjuje stvaranje ugrušaka.

- Nakon prvog napadaja preporučuje se obvezno lijekovima sniziti razinu kolesterola u krvi na manje od 5 mmol/l.

- Već šest sati nakon napadaja angine pectoris bolesnik bi trebao hodati, ali umje-

reno. Dugotrajno ležanje može pogoršati stanje.

- Ne preporučuje se dnevno piti više od dvije šalice kave ili drugih napitaka koji sadrže kofein.

- Primjerenom prehranom smanjite unos kolesterola i životinjskih masnoća, posebice zasićenih.

- Prestanite pušiti, jer pušenje ne pospješuje samo koronarnu bolest srca već i niz drugih bolesti (u 95 posto slučajeva uzrok je raka pluća).

- Najmanje tri puta tjedno bavite se sportom ili tjelovježbom.

Vita

CIKLA

Iako joj je ljekovitost znana od stare ere, najmanje dva tisućljeća, tek u novije vrijeme ponovno otkrivamo zaboravljenu medicinsku gastronomsku raznovrsnost crvene repe, odnosno crvene blitve

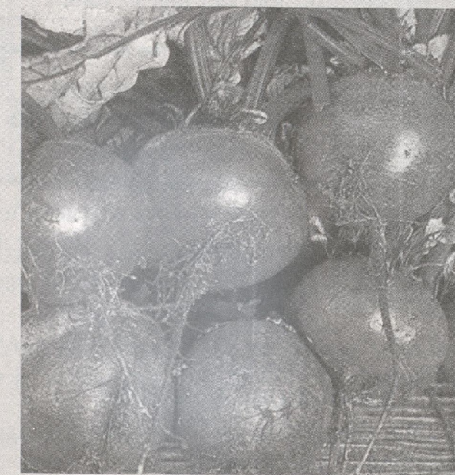
REPA OBIČNA, ALI LJEKOVITA

Beta vulgaris, crvena repa, crvena blitva ili cikla po nekima je idealno povrće. Može se upotrebljavati ne samo kako je u nas najčešća, nego na sve moguće načine. Visoke je energetske vrijednosti, bogata bjelanjčevinama, mastima i ugljikohidratima (korijen sadržava i do desetinu šećera!), ali i mineralnim sastojcima (kalij, natrij, fosfor, kalcij, magnezij, željezo...).

Uz mnoge druge njezine sastojke, iznimno je cijenjen kobalt "koji sudjeluje u stvaranju vitamina B12, što je važno za vegetarijance koji ne jedu nikakve namirnice životinjskoga porijekla, pa čak ni mlijeko, sir i jaja. Vitamin B12 sadržavaju samo proizvodi životinjskoga podrijetla, a povrće ga uglavnom nema. A pomanjkanje toga vitamina uz ostalo otvara vrata pernicioznoj anemiji, jer navedeni vitamin sudjeluje u stvaranju eritrocita u krvi. Zbog toga je cikla, uz jetru, jedan od najboljih prirodnih lijekova za liječenje slabokrvnosti."

Zbog sadržaja betanina i betaina, cikla "učvršćuje krvne žile, regulira krvni tlak i smanjuje kolesterol u krvi, potiče razmjenu materija i funkciju jetre. Zbog prisutnosti joda preporučuje se starijim osobama i onima koji pate od ateroskleroze.

Nezamjenjiva je u slučajevima demineralizacije kostiju i zuba."

GINEKOLOŠKO SAVJETOVALIŠTE "MEDIC"

**Prof. dr Nisveta Alispahić
specijalista za ginekologiju i akušerstvo**

U Ginekološkom savjetovalištu "Medic" prof. dr Nisvete Alispahić možete obaviti: ginekološki pregled, kontrolu trudnoće, ispitivanje i liječenje neplodnosti, dijagnostika (ultrazvuk, PAPA, kolposkopija, spermogram, test na trudnoću, pregled vaginalnog sekreta).

Ginekološko savjetovalište radi ponedjeljkom srijedom i petkom, od 9 do 12 i 17 do 19 sati, a subotom od 9 do 13 sati.

Na telefone

066 - 149 - 514 i 217-927

možete zakazati posebno vrijeme samo za vas.

Tuzla, Batva, Ive Andrića br. 11.

**Glasilo
Hrvatskog kulturnog društva
"Napredak" Župe Soli
List za kulturu i društvena
pitanja**

Osnivač i izdavač:
HKD Napredak

Ravnatelj:
Petar Matanović

Glavni i odgovorni urednik:
Juraj Novosel

Lektor:
Marica Petrović

Uredništvo:
Martin Antunović
Zvonko Bosankić
Romeo Knežević
Petar Matanović
Juraj Novosel
Marica Petrović
Ranoslav Tomićić

Adresa:
Tuzla, Kazan mahala 2
Tel/fax: 035-237-171

Tehnička priprema, repro i štampa:
"PrintCom" d.o.o.
Grafički inženjering
Tuzla

Račun:
132-100-03096453-48
kod Tuzlanske banke d.d. Tuzla
- HKD Napredak - za Glasnik

List je upisan u evidenciju javnih
glasila u Republičkom
komitetu za informacije
pod rednim brojem
05/93 - 15. 03. 1993.

Na temelju Mišljenja Ministarstva
obrazovanja, nauke, kulture i sporta TPŽ
broj 10/1-483-9/98.,
list Hrvatski glasnik je javno glasilo,
te prema članu 19. točka 13.
Zakona o porezu na promet
proizvoda i usluga
- ne plaća porez.

List izlazi mjesečno

Tekstovi i fotografije
se ne vraćaju

Iz sadržaja

<i>Komentar</i> DRAŽEN JE POBIJEDIO NA STRANAČKIM IZBORIMA	2
<i>Razgovor</i> MR. IVO DIVKOVIĆ (M. PETROVIĆ)	3
<i>Uz desetu obljetnicu</i> MLADA I SUVREMENA REPUBLIKA HRVATSKA (R. KNEŽEVIĆ)	6
<i>Filozofske mrvice (IX)</i> ODGOVORNI, RAZUMNI I SOLIDARNI GRAĐANI (R. KNEŽEVIĆ)	6
<i>Poslije kraja</i> BUDŽAČKA BUDUĆNOST (I. LOVRENOVIĆ)	7
<i>Duga proračunata šutnja</i> KATINSKE ŠUME TUZLANSKE (BIHNAM MM)	8
U TRI TJEDNA PARTIZANI U ZAGREBU UBILO 26.000 LJUDI (Z. DESPOT)	10
<i>Krivo ogledalo</i> DOBAR DAN, SELAM ALEJKUM, POMOZI BOG, MIR I DOBRO (N. IVANOVIĆ)	11
<i>Deset godina prije</i> ŠUČUR ALIJA, BIĆE PROVALIJA (F. ALISPAHIĆ)	12
PRESS KONFERENCIJA ZA NOVINARE (S. TUNJIĆ)	12
MUHAMED HEVAI USKUFI (M. PETROVIĆ)	13
<i>Humanitarna organizacija</i> INTERNACIONALNI MEĐURELIGIJSKI CENTAR MOST-TUZLA (Z. BOSANKIĆ)	14
BOŽIĆNI KONCERT (J. NOVOSEL)	15
PUT KRIŽA (D. BOJIĆ)	16
<i>Ususret korizmi</i> MOGUĆNOST SNAŽNIJEG "SAKRAMENTALIZIRANJA" VLASTITOG ŽIVOTA (D. BOJIĆ)	18
SVETKOVINE, BLAGDANI... U VELJAČI	19
<i>Predstavljeni radovi</i> MEĐUNARODNE LIKOVNE KOLONIJE BREŠKE U OSIJEKU (Z. BOSANKIĆ)	20
VIJESTI SA UNIVERZITETA U TUZLI (J. NOVOSEL)	21
DOGAĐAJI KOJI SU OBILJEŽILI SVIJET U 2001. GODINI	22
ANNEMARIE KURY	23
<i>Kazališni život</i> HRVATSKI TEATAR HUSINO I GRADSKO POZORIŠTE ŽIVINICE (N. IVANOVIĆ)	24
<i>Foto-album</i> DEVIZE OD PRUČA IZ POSAVSKIH KUĆA (M. BIKIĆ)	25
ZANIMLJIVOSTI	26
ZDRAVLJE	27

NASLOVNA STRANA
IVANA RIBIČIĆ: MOLITVA, KOMBINIRANA TEHNIKA
FOTOGRAFIJE:
MARTIN ANTUNOVIĆ
JURAJ NOVOSEL

Štampa repro
HEIDELBERG speedmaster
PrintCom
SCREEN scanner
osvjetljivač
NOVO
osvjetljavanje
do B2 formata
s mogućnošću max.
formata 50x100cm

Gospodarska BANKA
Sarajevo
Direkcija:
71000 SARAJEVO, Ferhadija 11
Tel.: 387 33 207-023, 207-022
Fax: 387 33 444-605
Poslovnica:
71000 SARAJEVO, M. Tita 56
Tel.: 387 33 203-910
Fax: 387 33 442-959

Tuzla PEPEX
Tel./fax: 035/252 - 435

Pivara Tuzla
Nek Vam je u kući
sve zdravo i živo
nazdravlje i s čejfom pijte
Tuzlansko pivo
Sa jednog izvora
za cijelu porodicu

Kodak EXPRESS FOTO COLOR ŽUNIĆ
EXPRESS color laboratorij
Laboratorij 1, Tuzla, Džafer Mahala br. 46, Tel. 254-594
Laboratorij 2, Tuzla, Korzo, Tel. 035/235-899
Laboratorij 3, Tešanj
Laboratorij 4, Gračanica
*S nama Vaše uspomene
nikad ne blijede!*

1923 NAPREDAK OSIGURANJE
NAPREDAK OSIGURANJE d.d. SARAJEVO
POSLOVNA JEDINICA TUZLA
SVE VAŠE BRIGE PODIJELITE S POLICOM
NAPREDAK OSIGURANJA
Tuzla, Bulevar 15. maja b.b.
Tel./fax: ++387 35 282 227

CVJEČARA FLORAMI
Nam nudi veliki izbor rasade, saksija, žardinijera,
zemlje za cvijeće od 50 l, 20 l, 10 l, 6 l, 5 l, te zemlje u pakiranju
od 1kg iz vlastite proizvodnje pod nazivom FLORATRES,
rezanog cvijeća, lončanica, svijeća, lampinjona, lukovica
svih vrsta, ruža sadnica i ukrasnog šiblja.
Sve to možete nabaviti uz najpovoljnije cijene u gradu
i dobiti stručne savjete.
Vaše je samo da dođete na MALU PIJACU i da se uvjerite u našu ponudu.
FRANJO BOSANKIĆ

ključ
uspjeha

tuzlanska banka d.d.

Javno komunalno preduzeće

CENTRALNO GRIJANJE

TUZLA

Ul. Kračanska broj 1.
76000 Tuzla Tel: ++387 35 283 443
Bosna i Hercegovina Fax: ++387 35 281 391
E-mail: cen.gri@bih.net.ba

PLIVA

PREDSTAVNIŠTVO SARAJEVO

Trg heroja 10, 71000 Sarajevo

Tel. ++ 387 33 65 11 33, 65 39 29

Fax. ++ 387 33 65 39 86

CROATIA OSIGURANJE D.D.

PODRUŽNICA TUZLA

POSJETITE NAS U TUZLI:

Naselje Sjenjak - blok D-2

I. Mujezinovića bb

Tel. 035 230-991, 230-992

Zagrebačka banka BH d.d.

VAŠA JE BANKA

Poslovna Jedinica Tuzla

Topolica 4

Tel/fax: ++387 35/ 25 55 23, 25 55 24

Tel: ++387 35 25 55 29

OBITELJSKI RADIO

VALENTINO

STUDIO TEL: ++387 86 (76) 750 500
MARKETING TEL/FAX: ++387 86 (76) 750 447

Osnovan 1992.godine

INDEPENDENT
INDEPENDENT
INDEPENDENT
INDEPENDENT

FM RADIO

(++387₃₅) BOSNIA & HERZEGOVINA, TUZLA

Marketing: 250-261, 250-262, 250263 <http://www.kameleon.delta.com.ba>
Centrala: 250-055 (tel/fax) radio_kameleon@delta.com.ba